

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
สิงหาคม 2560

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
สิงหาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

บทคัดย่อ
ของ
ณัฐกมล ลิ้มปะชัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สิงหาคม 2560

ณัฐกมล ลิมนะชัย. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.

ปริญญาณพนธ์. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สุนันทา ศรีศิริ.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 4) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยตอนที่ 2 ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 และตอนที่ 3 ด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย Mean ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย Simple Correlation Analysis และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน Stepwise Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน และด้านการกำกับดูแลคุณภาพตามลำดับ 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการแก้ปัญหาและด้านความยืดหยุ่นตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการแก้ปัญหา รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่นและด้านการสร้างแรงจูงใจตามลำดับ 4) การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ ด้านการแก้ปัญหา ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 43.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร

THE STUDY PREDICTORS OF CREATIVE LEADERSHIP TO
CURRICULUM ADMINISTRATION IN BASIC EDUCATION UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ABSTRACT
BY
NATKAMOL LIMPANACHAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

August 2017

Natkamol Limpanachai. (2017). *The Study Predictors of Creative Leadership to Curriculum Administration in Basic Education Under The Secondary Educational Service Area, Office One*. Thesis, (Educational Administration). Bangkok ; Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee:Lieutenant Dr.Apitee Songbundit, Assistant Professor Dr. Sununta Srisiri.

The purpose of this research is to study the level of basic school curriculum management; creative leadership levels of basic school administrators; relationship between creative leadership and basic school curriculum management and to study creative leadership in predicting basic school curriculum management under the Office of Secondary Education Region One. The research samples were three hundred and sixty one basic educational teachers under the Office of the Secondary Education Region One. The tool used for data collection was the five-point scale questionnaire, which comprised the second part of the basic school curriculum management was .98 and the third part of the creative leadership of the basic school administrators was reliability .99. The statistics used in data analysis include Percentage, Mean, Standard Deviation (S.D.), Simple Correlation Analysis and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The research found the following: 1) The study of basic school curriculum management level under the Office of the Secondary Education Region One had an overall image rated at very high and when considering each side, it was found that all sides were at a very high level as well. The highest average score side was the school curriculum, the second was the promotion and quality supervision respectively 2) The study of the creative leadership of basic school administrators level under the Office of the Secondary Education, Region One in the overall image is very high, and when considering each side, it was found that all sides were at very high level. By the highest average score side was for the vision, the second was creativity, problem solving motivation, and flexibility respectively. 3) The study of relationship between creative leadership and basic school curriculum management under the office of the Secondary Education Region One was found that creative leadership on each side was positively correlated with administration of basic school curriculum a .01 level, on all sides. The highest relevant aspect were creativity, problem solving, vision, flexibility and motivational aspects respectively. 4) The study of creative leadership in predicting basic school curriculum management under the Office of the Secondary Education Region One by Stepwise Multiple Regression Analysis. It was found that the predicted variables of basic school curriculum were Three variables: problem solving, creativity and vision. These three variables could predict 43.50 percent of basic school curriculum management and statistically significant at a level of .01 level in every variable.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ศรีศิริ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาและแนะนำ ในการจัดทำวิจัยฉบับนี้ทุกขั้นตอน ด้วยความดูแลเอาใจใส่

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยธิน ศรีโสภา อาจารย์ ดร.ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่ดี ในการตรวจสอบแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้ เป็นอย่างมาก จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความสมบูรณ์

นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุณศิริรักษ์ อาจารย์ ดร.ราชนัย บุญทิมา ดร.สุปราณี ไกรวัฒน์สุนทรณ์ ดร.จิราภรณ์ เทพภรณ์ และอาจารย์ปรีดี ประทุมสุวรรณ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้ง คณาจารย์ทุกท่านในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ดี และมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ทุกโรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ จนสำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและครูผู้สอนโรงเรียนสตรีวิทยา และโรงเรียนมัธยมวัดนายโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่ได้ช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียน และการทำปริญญานิพนธ์มาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุริพร แจ่มสว่าง อาจารย์ณัฐพัชร์ เพ็ชรสิมาลัย อาจารย์นุชนารถ คชรัตน์ และอาจารย์ชานนท์ กุลประดิษฐ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการช่วยเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอบพระคุณพี่ๆ น้องๆ เพื่อนๆ ทุกคน ในภาควิชาการบริหารการศึกษา ภาควิเศษ รุ่นที่ 23 ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา

ประโยชน์และคุณค่าทั้งปวง อันเกิดจากการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึง คุณพระรัตนตรัยอันประเสริฐสุด ที่บันดาลให้ผู้วิจัยได้เห็นคุณค่าของการศึกษาทุกระดับชั้น

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง และขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และครูอาจารย์ทุกท่าน ในฐานะผู้วางรากฐานการศึกษาทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

ณัฐกมล ลิ้มปะชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
สมมติฐานในการวิจัย	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1	14
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา	16
ความหมายและแนวคิดของหลักสูตรสถานศึกษา	16
ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา	18
องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา	20
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551	21
การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	35
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	36
การส่งเสริมสนับสนุน	37
การกำกับดูแลคุณภาพ	40
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	43
ความหมายของผู้นำและภาวะผู้นำ	43
ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	46
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	53
การแก้ปัญหา	59
ความยืดหยุ่น	60
การสร้างแรงจูงใจ	61
ความคิดสร้างสรรค์	65
การมีวิสัยทัศน์	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา.....	70
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	73
งานวิจัยในประเทศ.....	73
งานวิจัยต่างประเทศ.....	77
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	79
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	83
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	86
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	103
สรุปผลการวิจัย.....	106
อภิปรายผล.....	107
ข้อเสนอแนะ.....	113
บรรณานุกรม.....	115
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก.....	126
ภาคผนวก ข	133
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	148

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์.....	58
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	80
3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตัวแปรตามปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา.....	89
4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.....	91
5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.....	92
6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1....	95
7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1....	96
8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายภายในภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.....	99
9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1....	100
10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ร่วมกันพยากรณ์ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1 โดยวิธีการถดถอย พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)	101

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย	11
2 สารการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.....	26
3 รูปแบบการบริหารแบบตาข่าย Nine-Nine Style (9,9 style) (Black and Mouton's Managerial Grid)	50

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศต่างๆ ในโลกมีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตน โดยมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ให้สามารถพัฒนาผู้เรียนจนมีความรู้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 1) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบและจัดการศึกษาของประเทศโดยตรง จึงได้ร่างกรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2574 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผนคือ การมุ่งเน้นการประกันโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และของโลก ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความเป็นพลวัตภายใต้สังคมแห่งปัญญา (Wisdom-Based Society) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Lifelong Learning Society) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Supportive Learning Environment) เพื่อให้พลเมืองสามารถแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้ประเทศไทย สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วในอีก 15 ปีข้างหน้า (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2559: 3)

ปัจจุบันโรงเรียนได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามที่กระทรวงศึกษาธิการออกประกาศ ตามคำสั่งที่ สพฐ. 293/2551 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เริ่มใช้ในปี การศึกษา 2552 ส่วนโรงเรียนทั่วไปให้เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2553 และในปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป ทุกชั้นเรียนในทุกโรงเรียนต้องใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ตลอดจนเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรภายในโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น โดยเปิดโอกาสให้โรงเรียนเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีความพยายามในการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมองค์ประกอบในหลายส่วนดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น หากแต่จากการศึกษายังพบปัญหาในการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในหลากหลายแง่มุม ทั้งปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาในโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน ความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียน ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ขาดการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรโรงเรียน โรงเรียนขาดการวางแผนประเมินการใช้หลักสูตรโรงเรียนตามสภาพจริงทั้งก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้ (จักรกฤษณ์ วงษ์วิทยานันท์ 2554: 91) นอกจากนี้ยังพบปัญหาการใช้หลักสูตรที่เป็นปัญหา เกี่ยวข้องกับการประสานงานที่กระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารในระดับต่างๆ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและขาดการติดตาม การใช้หลักสูตรของครู นอกจากนี้หลักสูตรยังขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ และศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผน ที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้ (ยูเนสโก UNESCO: 2000) และการบริหารจัดการหลักสูตร มีปัญหาทั้งการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตร การจัดทำหลักสูตร การวางแผนการใช้ หลักสูตร การใช้หลักสูตร การสรุปผลการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร และการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (ธัญญ์ณภัท วรรดิเกษม 2554: 122) โดยการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ควรปรับปรุงการนิเทศ การกำกับติดตามการใช้หลักสูตร การจัดทำหลักสูตร และการวางแผนการใช้หลักสูตรผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับปัญหาที่พบ เพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพได้ตามมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปัญหาการดำเนินงานของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา จะสามารถ แก้ปัญหาหรือลดความเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นั้น โรงเรียนจำเป็นต้องมีผู้นำในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะนำไปสู่ การวางแผนและกำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งยังสนับสนุนให้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถถูกนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งผู้นำดังกล่าว จำเป็นต้องมีทักษะและภาวะผู้นำที่สามารถจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ โดยเฉพาะภาวะ ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคปัจจุบัน ที่ต้องดำเนินการให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 75) ได้จัดทำเอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และได้กำหนด บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยสนับสนุนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จไว้ประการหนึ่งคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

และมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อที่จะเป็นหลักในการดำเนินการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหลักสูตร

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นั้น ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายประการ ทั้งความสามารถในการแก้ปัญหา ความยืดหยุ่น การสร้างแรงจูงใจ ความคิดสร้างสรรค์ และการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบนั้นล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน และอนาคตที่มีความหลากหลายทางความคิดที่นับวันจะแตกต่างกันทางสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทุกคนต้องดำเนินชีวิตด้วยความระมัดระวัง มีการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญ และหาทางออกที่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะผู้บริหารองค์กรต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการขับเคลื่อนองค์กรไปยังทิศทางที่จะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทุกองค์กร ทุกสังคมต้องมีผู้บริหารไม่เพียงแต่มีหน้าที่บริหารสั่งการเท่านั้น แต่ความเป็นผู้นำในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีความสลับซับซ้อน ผู้นำต้องอาศัยกระบวนการคิดและมุมมองที่แตกต่างจากเดิม หรือการมองหาเส้นทางใหม่อย่างมีวิสัยทัศน์ การมองโลกในแง่ดี มีความยืดหยุ่น มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (จักรกฤษณ์ โปตาพล 2556: 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการวิจัย ทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบ และกระบวนการเพื่อฝ่าวงล้อมและขยายขอบเขตการมองปัญหาทะลุวงไปจากแนวทางแบบเดิมๆ จึงจะสามารถแก้ปัญหา สร้างสิ่งที่ดีและยั่งยืนได้ในอนาคต (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ 2555: 36)

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นอกจากจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาแล้ว ในทางกลับกันทั้งสองปัจจัยต่างมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง เนื่องจากหลักสูตรเป็นหัวใจของสถานศึกษาและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่ไปกับการสร้างวิสัยทัศน์ และแรงจูงใจร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปได้อย่างราบรื่น ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านบรรยากาศ ปัจจัยด้านทรัพยากร และปัจจัยด้านนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียน ที่ปัจจัยด้านบรรยากาศ ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านหลักสูตร มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับมากกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (วิรัตน์ พงษ์มิตร 2555: 360) รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งปัจจัยการบริหารกับกระบวนการ

บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ด้านชุมชนและผู้ปกครอง ด้านวัสดุหลักสูตร และด้านผู้บริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ 0.074 แสดงว่าปัจจัยการบริหารด้านชุมชนและผู้ปกครอง ด้านวัสดุหลักสูตร และด้านผู้บริหารสามารถทำนายกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้ร้อยละ 7.4 (นิตยา กาญจนารักษ์ 2555: 2)

จากเหตุผลและความสำคัญของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เนื่องจากโรงเรียนภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีจำนวนมากถึง 67 โรงเรียน มีบริบทของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่หลากหลาย มีโรงเรียนตั้งแต่ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ รวมไปถึงโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง อีกทั้งยังเป็นเขตพื้นที่ที่เป็นต้นแบบในการนำร่องใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งจากความแตกต่างในหลายประการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ทำให้มิติในการศึกษามีความน่าสนใจ พร้อมทั้งยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในบริบทต่างๆ ได้อย่างครอบคลุม ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1. ทำให้ทราบสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. ทำให้ทราบสภาพและระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
3. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา
4. ทำให้ทราบสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
5. เป็นข้อมูลพื้นฐานของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กับสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้สามารถนำไปกำหนดนโยบาย วางแผนจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในภาวะโลกยุคปัจจุบัน ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าควรมีการพัฒนา และส่งเสริมด้านใดก่อนหลัง เพื่อนำไปสู่การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 5,057 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 361 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan.1970: 608) แล้วนำมาทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random Sampling) คือ 1) แบ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานออกตามขนาด 2) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน และ 4) สุ่มอย่างง่ายครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การแก้ปัญหา ความยืดหยุ่น การสร้างแรงจูงใจ ความคิดสร้างสรรค์ และการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งจะไปสู่ความสามารถในการพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 ด้าน คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับดูแลคุณภาพ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การแก้ปัญหา
2. ความยืดหยุ่น
3. การสร้างแรงจูงใจ
4. ความคิดสร้างสรรค์
5. การมีวิสัยทัศน์

ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. การส่งเสริมสนับสนุน
3. การกำกับดูแลคุณภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผน กำกับติดตาม และส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูให้สามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำขึ้นไปสู่การจัดเรียนการสอน โดยประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับดูแลคุณภาพ

1.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาในการวางแผนและสร้างหลักสูตร โดยจัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การกำหนดองค์ประกอบสำคัญ การจัดทำเอกสารระเบียบ การวัดผลประเมินผล การนำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรและระเบียบการวัดผลประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา การประกาศใช้หลักสูตรการกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และการดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

1.2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษา ในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตร สถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ให้เพียงพอต่อความต้องการ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การจัดครูให้สอนได้ตรงตาม ความรู้ความสามารถและความถนัด การสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดระบบ การบริหารงานทางวิชาการให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตร และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเสนอ หรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.3 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ ตามที่คาดหวังและกำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ โดยจัดให้มีการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน และพัฒนา ผู้เรียนครอบคลุมทุกด้าน มีการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ โดยใช้รายงานการประเมิน ตนเองอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำไปสู่การพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงถึง ความเป็นผู้นำในการคิดหรือใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้การทำงาน บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสร้างสรรค์ โดยประเมินได้จากความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานนั้นๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในการตระหนักถึงสภาพปัญหา ใช้ความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในสถานศึกษา มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน สามารถรวบรวมข้อมูล จากแหล่งต่างๆ ตลอดจนสังเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย มาใช้ในการแก้ปัญหา ให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านความยืดหยุ่น หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในการตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเอง สามารถปรับตัวให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เป็นผู้มีอิสระทางความคิด เปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ ที่มีความแตกต่างจากตนเอง มีใจที่จะช่วยเหลือ และทราบถึงความต้องการของผู้อื่น สามารถบริหารเวลางานได้ อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น มีเจตคติที่ดี คิดในแง่บวกต่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย พันธกิจ และวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความเชื่อว่าปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้ มีการสร้างขวัญและกำลังใจเมื่อสำเร็จแล้ว

2.4 ด้านความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความคิด การกระทำในการค้นพบสิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา เพื่อสนองนโยบายของสถานศึกษา การยอมรับและนำนวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ๆ มาพัฒนากระบวนการทำงาน ซึ่งมาจากการรวบรวมความรู้และประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ จนสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาแบบบูรณาการใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

2.5 ด้านการมีวิสัยทัศน์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการมองภาพความสำเร็จที่ต้องการให้องค์กรของตนเป็น ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจสภาพปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงในอนาคตโดยที่เป้าหมายมีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ เพื่อให้สามารถวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่พึงปรารถนาในอนาคต

3. หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การหลอมรวมสิ่งที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เข้ากับความต้องการของท้องถิ่นที่ระบุไว้ในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และความต้องการของสถานศึกษาเอง

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายต่างๆ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

5. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

6. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ซึ่งจะไปสู่การเสริมสร้างและพัฒนาการศึกษาไทยให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยมีการศึกษาในกรอบแนวคิดของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยอาศัยแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2551: 35-65) จากคู่มือแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ซึ่งถือได้เป็นแนวทางการดำเนินงานหลักที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเจตนารมณ์ของหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการสามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน และ 3) ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกษิรา วาระรัมย์ (2556: 9-10) ที่ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยได้สังเคราะห์และแบ่งระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการ ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานหรือการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในการประชุมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลาง การประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย การจัดสรรงบประมาณ จัดทำเอกสาร คู่มือการใช้หลักสูตรและการพัฒนาครูสำหรับปฏิบัติงานตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง ดำเนินการประเมินและวิจัยหลักสูตรโรงเรียนที่นำไปใช้แล้วนำผลการประเมินและวิจัยมาใช้ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานหรือการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ครูจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลาง การประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาและกิจกรรมอย่างหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของนักเรียน การจัดสรรงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้และตารางเรียนได้ตรงกับความต้องการของนักเรียนและครู การนิเทศ กำกับ ติดตาม และส่งเสริมพัฒนาครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การจัดสรรอัตราากำลังครูเข้าสอนได้เหมาะสมและครบถ้วน การจัดสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง การดำเนินงานหรือการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในการกำหนดระเบียบ เกณฑ์และตัวชี้วัดในการวัดและประเมินผลที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครู นักเรียนและผู้ปกครองในการวัดและประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง การส่งเสริมพัฒนาการวัดและประเมินแก่ครู การจัดสรร

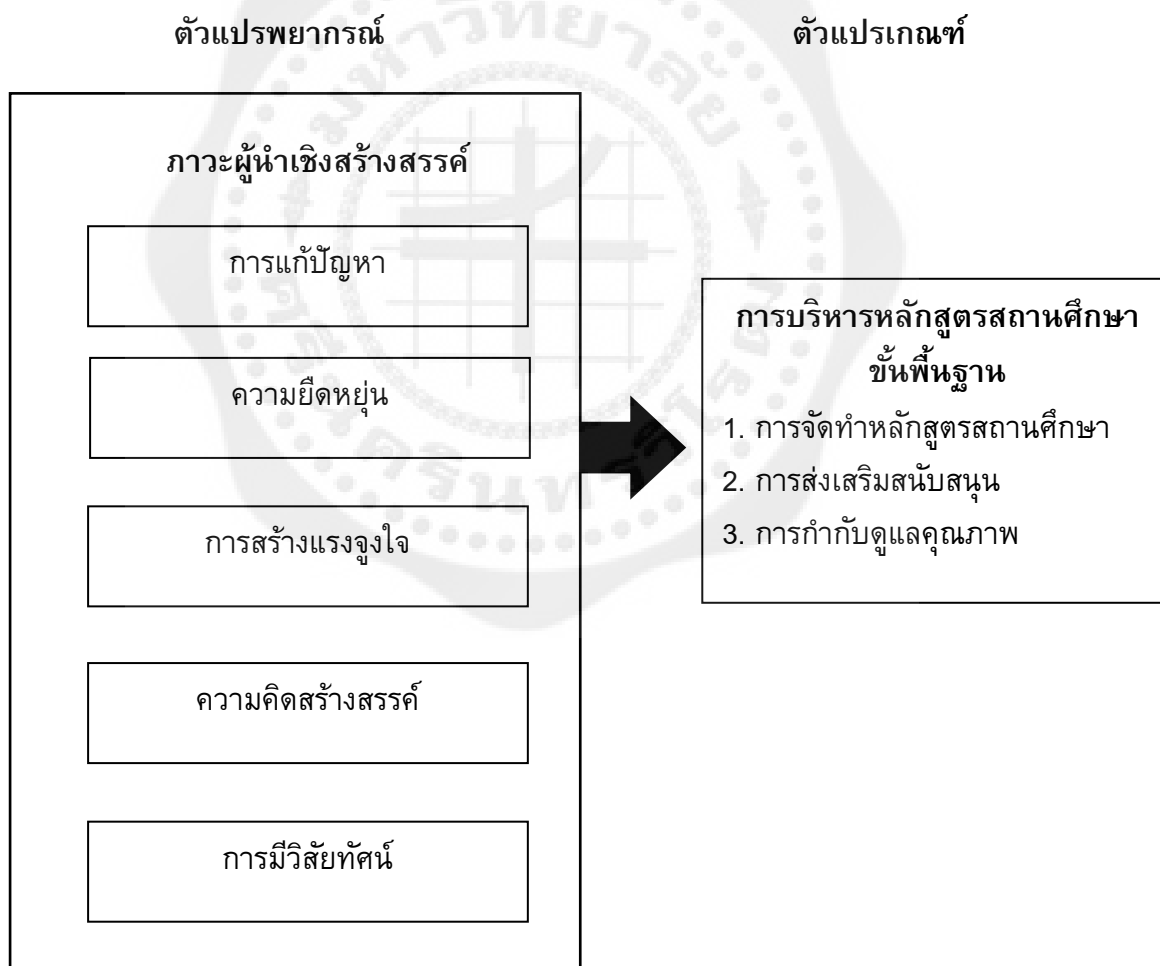
งบประมาณ เครื่องมือ แบบฟอร์ม วัสดุอุปกรณ์ในการวัดและประเมินผลที่ทันสมัย มีมาตรฐาน และคุณภาพอย่างเพียงพอ การนิเทศ กำกับ และติดตามการวัดและประเมินผลของครู เพื่อพัฒนาการวัดและประเมินผลให้มีมาตรฐาน กำหนดระเบียบการสอบ ตารางสอบ ระยะเวลา ในการสอบและการรายงานผลการเรียนของนักเรียน

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการจำนวน 10 ท่าน ดังนี้ 1) พาลัส และ ฮอร์ธ (Palus; & Horth. 2002) 2) โซว์ซาร์ (Sousa. 2003) 3) พาร์คเกอร์ และ บีจนาร์ด (Parker; & Begnaud. 2004) 4) อเรลลาโน และ มาร์ติน (Arellano; & Martin. 2004) 5) อีบบอตสันและดาร์ส (Ibbotson; & Dars. 2008) 6) แฮร์ริส (Harris. 2009) 7) กฤติกา เห่งนาเลน (2545) 8) กิตต์กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) 9) วิริยะ โภคาพันธ์ (2558) และ 10) อรชร กิตติชนม์รัช (2558) ซึ่งจากการสังเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่มีความถี่มากที่สุด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการแก้ปัญหา 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจ 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ และ 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานได้ถูกระบุไว้เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาโดยผลการศึกษาปัจจัยความสำเร็จดังกล่าว พบว่า การจัดหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีการวางแผน และดำเนินงาน อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และมีการส่งเสริมสนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร ตลอดจนมีการพัฒนาศักยภาพผู้เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 8) เนื่องจากปัจจัย เหล่านี้มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษาในการพัฒนา เยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของวันเผด็จ มีชัย (2554: 1-2) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการ ในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามลำดับ อันดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ส่วนการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ตามลำดับ อันดับสุดท้าย คือ ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ความสัมพันธ์ระหว่าง

ภาวะผู้นำทางวิชาการโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (Y) ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.867 มีค่าสัมประสิทธิ์ การทำนายร้อยละ 75.10 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำทางวิชาการแต่ละด้านที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาครู ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามลำดับ

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำรวบรวมข้อมูลและนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อย่างน้อย 1 ด้าน สามารถพยากรณ์การบริหารหลักสูตร
สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เพื่อให้การศึกษา
ค้นคว้าวิจัยดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
 - 1.1 ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
 - 1.2 แผนการดำเนินงาน
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.1 ความหมายและแนวคิดของหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.2 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.3 องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551
3. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.2 การส่งเสริมสนับสนุน
 - 3.3 การกำกับดูแลคุณภาพ
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
 - 4.1 ความหมายของผู้นำและภาวะผู้นำ
 - 4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
5. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
 - 5.1 การแก้ปัญหา
 - 5.2 ความยืดหยุ่น
 - 5.3 การสร้างแรงจูงใจ
 - 5.4 ความคิดสร้างสรรค์
 - 5.5 การมีวิสัยทัศน์
6. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

จากการศึกษาเอกสารข้อมูลสารสนเทศ และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สามารถสรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

สภาพทั่วไป

สภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เป็นดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.2558: 1)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ณ วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ได้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ประกอบด้วยท้องที่ เขตพญาไท บางซื่อ ดุสิต สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน ราชเทวี พระนคร บึงกุ่ม วัฒนา บางกอกใหญ่ บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ และหนองแขม

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. 2558) มีโรงเรียนในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 67 โรงเรียน แบ่งเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 20 โรงเรียน ขนาดใหญ่จำนวน 20 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 26 โรงเรียน และสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 1 โรงเรียน โดยมีครูปฏิบัติงานจริงจำนวน 5,646 คน และมีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 128,139 คน

จากจำนวนโรงเรียน บุคลากร และนักเรียน จำนวนมาก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ได้จำแนกโรงเรียนออกเป็นกลุ่มโรงเรียน จำนวน 6 กลุ่ม โดยใช้พื้นที่ในการกำหนดโรงเรียน โรงเรียนที่มีบริเวณที่ตั้งใกล้เคียงกันจะอยู่กลุ่มเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการประสานงานและความคล้อยคลึงกันในบริบทของสถานศึกษา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 โรงเรียนในเขตปทุมวัน สัมพันธวงศ์ บึงกุ่ม วัฒนา พระนคร และราชเทวี จำนวน 10 โรงเรียน

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนในเขตพญาไท บางซื่อ พระนคร ราชเทวี และดุสิต จำนวน 14 โรงเรียน

กลุ่มที่ 3 โรงเรียนในเขตบางกอกน้อย บางพลัด ดุสิต และบางกอกใหญ่ จำนวน 11 โรงเรียน

กลุ่มที่ 4 โรงเรียนในเขตตลิ่งชัน ทวีวัฒนา ธนบุรี และจอมทอง จำนวน 11 โรงเรียน

กลุ่มที่ 5 โรงเรียนในเขตจอมทอง ท่งครุ ราชบุรีบรณะ บางขุนเทียน บางบอน และจอมทอง จำนวน 11 โรงเรียน

กลุ่มที่ 6 โรงเรียนในเขตบางแค ภาษีเจริญ หนองแขม และบางบอน จำนวน 10 โรงเรียน

1.2 แผนการดำเนินงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในฐานะที่เป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2559 - 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาและแผนปฏิบัติการ 4 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานในระยะ 4 ปี ได้อย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. 2559: 1)

วิสัยทัศน์

เป็นผู้นำการจัดการมัธยมศึกษา สู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 ขยายโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนารูปแบบในการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

กลยุทธ์ที่ 4 เสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนารูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ

จากการศึกษาสภาพทั่วไปและแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 แสดงให้เห็นว่า การกำหนดโครงสร้างภายในส่วนราชการเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และสนองต่อกฎหมายทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย และกลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องโดยตรงต่อความสนใจของผู้วิจัยที่จะศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำ

เชิงสร้างสรรค์ที่สามารถพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

นอกจากจะมุ่งเน้นทางด้านการพัฒนาหลักสูตรเพื่อมุ่งสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล แล้ว ภารกิจสำคัญที่ปรากฏในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องคือการจัดโครงการ ในด้านการพัฒนาบุคลากรภายในเขตพื้นที่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้บุคลากรภายในเขตพื้นที่ การศึกษาสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ และทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคล สำคัญที่จะขับเคลื่อนนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะ ผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นแรงผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือได้ว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 ความหมายและแนวคิดของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก เพราะหลักสูตรจะเป็นสิ่งกำหนดทิศทางการจัดโปรแกรมการศึกษาในการที่จะให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม เสริมสร้างทักษะปลูกฝังเจตคติและค่านิยมให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาไปพร้อมกันทุกๆ ด้าน ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

ทาบา (Taba. 1962: 9) นิยามหลักสูตรสถานศึกษาว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะที่ตั้งจุดหมายไว้

กู๊ด (Good. 1973: 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น

2. โครงสร้างของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้มีความรู้จนจบชั้นเรียน หรือได้รับประกาศนียบัตรเพื่อเข้าเรียนต่อทางอาชีพต่อไป

3. กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถาบัน

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor; & Alexander. 1974: 2) ให้ความหมายหลักสูตรสถานศึกษาว่าเป็นโครงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่บุคคล โดยอาศัยบุคคลอื่นหรือเครื่องมือเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้โดยกำหนดขอบเขตการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาวิชา และระยะเวลาไว้อย่างแน่นอน

โบซอง (Beauchamp. 1975: 196) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่าเป็นแผนงานที่อธิบายถึงขอบข่ายและการจัดการเตรียมโปรแกรมการศึกษาในสถาบันการศึกษา ซึ่งในแผนงานประกอบไปด้วยข้อความที่บ่งบอกถึงความต้องการเป็นหลัก เพื่อเป็นแนวทาง

สำหรับการวางแผนการสอน วัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษา โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

โอลิวา (Oliva. 1992: 5-6) ได้ให้นิยามคำว่าหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ชุดวิชาหรือโปรแกรมการเรียนที่โรงเรียนใช้ในการจัดกิจกรรมประสบการณ์ให้กับผู้เรียน รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน การแนะแนว และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งนั้น

อดิศักดิ์ สิงห์สีโว (2549: 157) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง แนวทางที่สถานศึกษาใช้ในการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

อรนันท นิมนุช (2550: 89) ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง เนื้อหากิจกรรมและประสบการณ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้รับทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจของเด็ก สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสังคม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พนิต ฐาตุทอง (2550: 17) ได้สรุปไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การบูรณาการศิลปะการเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามสิ่งที่สังคมคาดหวัง และมีการกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า โดยสามารถปรับปรุง พัฒนา ให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

พิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550: 15) สรุปความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง ระบบการจัดการทางด้านการศึกษาทั้งหมดที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่จัดอยู่ในรูปของประสบการณ์ทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมได้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ระบบการจัดการศึกษาจะต้องประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน การจัดการด้านบุคลากร อาคารสถานที่ อุปกรณ์การสอน งบประมาณ เกี่ยวกับกระบวนการ (Process) เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน การจูงใจผู้เรียน เทคนิคการใช้สื่อ และเกี่ยวกับผลผลิต (Output) เช่น สมรรถภาพทางสมองความรู้สึก ศิลธรรม จริยธรรม และทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผลผลิตของหลักสูตรด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรเป็นแผนการเรียนรู้ซึ่งได้กำหนด จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรม และมวลประสบการณ์ที่ทางสถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

สมชัย ทองกลิ้ง (2551: 15) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่าหมายถึง การบูรณาการการเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ตามที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

คัมภีร์ แอศิริ (2553: 12) หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การบูรณาการการเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ตามที่สถานศึกษาได้จัด ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสังคม เพื่อนามาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

สรุปได้ว่าหลักสูตรสถานศึกษา คือ มวลประสบการณ์จากทางสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่คาดหวังไว้ โดยประกอบด้วย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

2.2 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของประเทศที่จัดให้กับเยาวชนนั้นเน้นหนักไปในทิศทางใด ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อผู้เรียนสังคม และชาติ หลักสูตรเป็นตัวนำในการที่จะให้เกิดความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การเสริมสร้างทักษะ ปลูกเจตคติ ค่านิยม และเสริมสร้างความเจริญเติบโตแก่ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทุกๆ ด้าน ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540: 20-21) สรุปความสำคัญในการพัฒนาสังคมไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาของชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอน ในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากรอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย

5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวก และควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายในการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นไปในรูปใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้คนที่มีประสิทธิภาพสูง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 23-24) ได้นิยามให้หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการเรียนการสอนจะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดีทั้งแก่ตัวผู้เรียนเอง และช่วยให้ครูได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดในการสอน มีความสำคัญของหลักสูตรดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการสอนทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่ที่วางไว้
2. งานด้านหลักสูตรทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย
3. หลักสูตรเปรียบเสมือนแบบแปลนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรบอกไว้ว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้าง จะใช้อะไรเป็นวัสดุอุปกรณ์ จะสอนอย่างไร จัดเตรียมการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อช่วยในด้านการเรียนการสอน

พนัท ธาตุทอง (2550: 5) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนในสังคม ให้มีคุณลักษณะที่สังคมคาดหวังเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคล สามารถปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม วางรากฐานความคิดที่เป็น การสนับสนุน และสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองเพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ทำให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ที่แท้จริงของตนเอง และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ยังเป็นโครงการ แผนงาน ข้อกำหนดที่ชี้แนะให้ผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปดำเนินงานสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

สมชัย ทองกลิ้ง (2551: 16) หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนในสังคม ที่จะเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เนตรชนก วิภาตะศิลปิน (2555: 14) สรุปความสำคัญของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางและกรอบในการดำเนินงานการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ พัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน หลักสูตรจะชี้แนะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ให้สามารถนำมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จนบรรลุผลตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

จากความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนกรอบทิศทางในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ที่สำคัญไปกว่านั้นหลักสูตรช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะพื้นฐานสำคัญ ที่จะเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทยและพลเมืองที่คุณภาพของโลก

2.3 องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันไปตามลักษณะของหลักสูตร ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอไว้ ดังนี้

ไทเลอร์ (Tylor. 1950: 3) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร คือ

1. จุดมุ่งหมาย (Education purpose) ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล
2. ประสบการณ์ (Education experience) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุผล
3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organization of education experience) เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สไนย์ ภูพันธ์ (2546: 7) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum aims) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่าน หลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรมตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล

2. เนื้อหา (Content) เป็นสิ่งที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียงลำดับเนื้อหาสาระและการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation) เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดทำวัสดุหลักสูตร การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อม การดำเนินการสอน

4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) คือการหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่มากน้อยเพียงใดและอะไรเป็นสาเหตุ การประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 38) องค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่ได้จัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้เป็นหลักในการศึกษา ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนนำ: ข้อมูลในส่วนนี้ช่วยให้ครูผู้สอนทราบถึงเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน เช่น วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง เป็นต้น

2. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา: เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชา ที่จัดสอนในแต่ละปี/ ภาคเรียน ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรม พัฒนาผู้เรียนพร้อมทั้งจำนวนเวลาเรียน หรือหน่วยกิตของรายวิชาเหล่านั้น

3. คำอธิบายรายวิชา: ส่วนนี้เป็นรายละเอียดที่ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรจาก รายวิชานั้นๆ ในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบด้วยรหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา (พื้นฐาน/เพิ่มเติม) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อ เรียนรายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะนำไปทราบ ถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้

4. เกณฑ์การวัดประเมินผลและจบหลักสูตร: เป็นส่วนที่สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติ ของผู้ที่จบการศึกษาในแต่ละระดับ โดยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องสัมพันธ์กับเกณฑ์ การจบหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง

อารี ราชสาร (2555: 23) องค์ประกอบหลักที่สำคัญของหลักสูตร มี 4 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาการบริหารหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เป็นหลักจึงสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ เป้าหมายโดยรวมของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา และการวัดและประเมินผล

2.4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีการปรับปรุง แก้ไขจุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเหมาะสม ยิ่งขึ้น บนฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ ศตวรรษที่ 21 จึงมีการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจนทั้ง เอกสารหลักสูตร และการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ

ความสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศต่าง ๆ ในโลกได้มีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตน โดยมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ขึ้น เพื่อเป็นเป้าหมายและใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน มาตรฐานการเรียนรู้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสิ่งที่คาดหวัง หรือจุดหมายปลายทางของการศึกษาว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทุกคนรู้ และปฏิบัติได้ เพื่อการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีในสังคม และสำหรับการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและเกณฑ์ในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8) ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเสมือนกรอบทิศทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถอันเป็นพื้นฐานจำเป็นในโลกปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้มาตรฐานการเรียนรู้จึงถือเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานบอกให้ทราบว่า จะสอนและประเมินอะไรและส่วนกลางจะมีกลไกในการตรวจสอบเพื่อประกันระดับคุณภาพดังกล่าว โดยใช้ระบบการประเมินภายในและการประเมินภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติที่จะเป็นตัวบ่งชี้สำคัญว่า สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดหรือไม่

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับ

ข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมอง และพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้การสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน ดังนี้

ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คณิตศาสตร์

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่าง ๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำเสนอสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ 2 การวัด มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ 3 เรขาคณิต มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติ และสามมิติ มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนึกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ 4 พีชคณิต มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชัน มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่น ๆ แทนสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหา

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วิทยาศาสตร์

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่ มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5 พลังงาน มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิตการเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลกมาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสัณฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ มาตรฐาน ว 7.1 เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะ กาแล็กซีและเอกภพการปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศ และทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิต และสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา ระบุว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายได้ ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการ

ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์ สรุปและใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรีย์ภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาเสพติด และความรุนแรง

ศิลปะ

สาระที่ 1 ทศนศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก

ความคิดต้องงานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 2 ดนตรี มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า ของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยี และกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการ ตามกระบวนการ เทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ภาษาต่างประเทศ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจาก สื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย 2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร 2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง

2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ
ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้
ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน
และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนด
และสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชา
เพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้น
ของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สถานศึกษา
อาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระ
การเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติ
กิจกรรมแนะแนวกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วน
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม
ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6)	รวม 6 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)	รวม 3 ปี	จำนวน 45 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6)	รวม 3 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง

จากรายละเอียดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 จะเห็นได้ว่ามี
เนื้อหาหลายประการที่แตกต่างไปจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 โดยเฉพาะใน
ส่วนของมาตรฐานและตัวชี้วัดในแต่ละรายวิชา ทำให้ทุกสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการให้
ครบถ้วนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
แต่ละโรงเรียนจึงจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เป็น
กรอบในการบริหารจัดการจัดการหลักสูตรของโรงเรียนของตนให้ครอบคลุม ครบถ้วน และมี
มาตรฐานสอดคล้องกับเกณฑ์การวัดประเมินผล และสามารถเทียบโอนได้ รวมทั้งต้องคำนึงถึง
เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่จะต้องได้รับการพัฒนา
ให้เป็นไปตามหลักสูตร

3. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา (Curriculum Administration) เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม ข้อมูลในเอกสารฉบับนี้จะเน้นเฉพาะประเด็นสำคัญในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับ ดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตรโดยนำเสนอให้เห็นภาพตลอดแนวตั้งแต่ละระดับชาติ ระดับท้องถิ่นและระดับสถานศึกษา และจะเน้นเป็นพิเศษเกี่ยวกับการดำเนินการในสถานศึกษาซึ่งถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ

สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตามมาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนสามารถอยู่ในสังคมแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรักความผูกพันในบ้านเกิด เมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชนในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว นอกจากสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมส่วนสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะดำเนินการโดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกัน

มีความรู้ความสามารถตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตรจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม ดูแลคุณภาพการจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับ ดูแลคุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 35)

ดังนั้นในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 จึงประกอบไปด้วย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการระดับชั้นเรียน การส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับดูแลคุณภาพ

3.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วน คือ

1) การดำเนินการระดับสถานศึกษา: ดำเนินการโดยองค์คณะบุคคล ในระดับสถานศึกษา ได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เพื่อพิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียน รวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารบันทึกและรายงานผลการเรียน ซึ่งต้องใช้ร่วมกันในสถานศึกษานั้นๆ

2) การดำเนินการระดับชั้นเรียน : ดำเนินการโดยครูผู้สอนแต่ละคน ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ครูผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกันอาจพิจารณาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ เพราะผู้เรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบนั้นอาจมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้หรืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ สื่อการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผลอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการหรือคณะทำงานซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ/ คณะทำงาน: คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ: มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา: พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ: นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

5. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา: ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

6. วิจัยและ ติดตามผลการใช้หลักสูตร: ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการจัดทำหลักสูตร เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาในการวางแผนและสร้างหลักสูตร โดยจัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การกำหนดองค์ประกอบสำคัญ การจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล การนำเสนอร่างเอกสารหลักสูตร และระเบียบการวัดผลประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา การประกาศใช้หลักสูตร การกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และการดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

3.2 การส่งเสริมสนับสนุน

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน จึงจำเป็นต้องจัดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตรในด้านต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่

การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตร ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

เน้นการสร้างความเข้าใจแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดประเมินผลโดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม รูปแบบการพัฒนาบุคลากรจะต้องใช้การนิเทศทั้งแบบกลุ่ม และเป็นรายบุคคลโดยการสอนแนะ (Coaching) การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจะต้องได้รับการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

- 1) มอบหมายให้มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้องดำเนินงานและมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง
- 2) ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว
- 3) ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาครูผู้สอน ซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมาย
- 4) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีมุม หรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง
- 5) ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรม แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครูในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ และควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการปรับกระบวนทัศน์การจัดหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- 1) จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตร และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่างๆ อย่างเพียงพอ เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้องพิเศษต่างๆ อย่างเพียงพอ

เช่นห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่างๆ สนามกีฬา และโรงยิม เป็นต้น

3) จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนห้องเรียน ห้องสมุดที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

4) บริหารทรัพยากรบุคคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

1) ให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่นๆ ของครู โดยให้มุ่งทำงานสอนเป็นหลัก

3) สร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง หรือเครือข่ายภายนอก เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

1) จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่องการจัดกลุ่มผู้เรียน และโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดตารางสอนของสถานศึกษา การลงโทษและให้รางวัลผู้เรียน

2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ มุมค้นคว้าแก่ครูผู้สอน และนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

3) สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่น

เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่างๆ บูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน

4) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม

5) ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

สรุปได้ว่าการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารหลักหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การดำเนินงานของสถานศึกษาในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเพื่อสามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ให้เพียงพอต่อความต้องการ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การจัดครูให้สอนได้ตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด การสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ได้มีส่วนร่วม ในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดระบบการบริหารงานทางวิชาการให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตร และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3.3 การกำกับดูแลคุณภาพ

เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตามความคาดหวังของสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายแนวทางได้แก่

การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร

การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น สถานศึกษาควรจัดให้มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดำเนินการให้กระบวนการนิเทศเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร

ทางการศึกษา บนพื้นฐานความรู้สึกที่เป็นกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยอมรับการเปลี่ยนสถานภาพระหว่างกันเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดระบบการนิเทศ ติดตาม ที่เป็นกัลยาณมิตรดังกล่าวแล้วควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ หรือกำกับ ติดตาม เพื่อเฝ้าระวัง มิให้คุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรคและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน
- 2) สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวก แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า มิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- 3) กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศติดตามร่วมกัน และมีแผนการ ดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม
- 4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตาม อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

การประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษา มีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพ ภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

การวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัยจะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1) การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน และความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน เช่น การประเมินตัวหลักสูตร โดยมีหัวข้อในการพิจารณา เช่น ความครบถ้วนขององค์ประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น

2) การวิจัย ประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการใช้หลักสูตร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้เรียบร้อยแล้ว หรือการติดตามจากผลผลิตของหลักสูตร คือ ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนั่นเอง เพื่อให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายของการควบคุมคุณภาพสถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินทั้งระบบ คือ กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตร เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครู วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายงานการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะใดต้องประเมินรายการใดบ้าง และสรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

การประเมินผลการใช้หลักสูตรมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญคือ พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

สำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตรกระบวนการใช้หลักสูตร และผลจากการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมินส่วนที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญโดยนำผลการประเมินระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เช่น ผลคะแนน NT, O-net, A-net มาพิจารณาทั้งผลการประเมินในภาพรวม และผลการประเมินที่แยกรายวิชา และแยกรายมาตรฐาน หากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง ควรศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรนั่นเอง จากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

นอกจากนั้นสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการ (Action research) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดเรียนการสอนของตนเอง โดยการวิจัยนี้อาจเริ่มต้นจากการเลือกปัญหาการวิจัยที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้เรียนมากที่สุดก่อน และที่มาของปัญหาการวิจัยอาจเกิดจากผู้เรียน เช่น ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาการเรียนรู้ เป็นต้น หรืออาจเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน เมื่อได้ปัญหาการวิจัยแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

สรุปได้ว่าการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนา

ให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังและกำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ โดยจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน และพัฒนาผู้เรียนครอบคลุมทุกด้าน มีการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ โดยใช้รายงาน การประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำไปสู่ การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

4.1 ความหมายของผู้นำและภาวะผู้นำ

ความหมายของผู้นำ

คำว่า “ผู้นำ” (Leader) มีผู้ให้ความหมายและนิยามความเป็นผู้นำไว้ ดังนี้

ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์ (2551: 120) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ด้วยความเต็มใจ หรือไม่เต็มใจจากสมาชิกในแต่ละสถานการณ์ เพื่อทำหน้าที่นำพาหมู่คณะให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้อำนาจที่เขามีโน้มน้าวและกระตุ้นให้สมาชิกปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

ศรุดา ชัยสุวรรณ (2552: 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ หมายถึงบุคคลที่เป็นหัวใจ สำคัญขององค์กร สามารถใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อการบริหารจัดการและการประสานงาน ระหว่างตนเอง คนในองค์กรและการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีความสุข

ธีระ รุญเจริญ (2553: 161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ หมายถึงบุคคลที่จะมา ประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน ไม่ว่าจะเป็นการอยู่ร่วมกันก็ตามหรือทำการร่วมกันก็ตาม ให้พากันไปด้วยดี สู่จุดหมายที่ตั้งมา

อนันต์ นามทองตัน (2554: 12) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มุ่งทำงานให้สำเร็จลงตามเป้าหมายด้วยความพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ร่วม ปฏิบัติงานหรือผู้ตามเต็มใจในการปฏิบัติ มีความพึงพอใจที่ได้ร่วมอุดมการณ์ ร่วมกิจกรรม และชื่นชมผลงานร่วมกัน การที่ผู้ตามได้ทำงานให้กับผู้นำก็โดยการใช้อิทธิพลโน้มน้าว และใช้คุณสมบัติในตัวผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานทำให้ค่าใช้จ่ายต่ำกว่า หรือบางครั้งอาจต้องใช้ทรัพยากรและงบประมาณสูงกว่าแต่ก็เพิ่มความสะดวกสบาย ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทำให้ทุกคนทำงานอย่างมีความสุข โดยอาจกล่าวได้ว่าผู้นำมุ่งเน้นไป ที่ผลผลิตและผลลัพธ์ของงานควบคู่กันไป

จากความหมายของภาวะผู้นำที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคล ผู้ซึ่งรับรู้ และตระหนักว่าตนเองมีภารกิจในการปฏิบัติงานโดยใช้อิทธิพลในรูปแบบต่างๆ เพื่อผลักดันให้ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความตระหนักและปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็น ส่วนหนึ่งของเป้าหมายของส่วนรวมหรือองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย

ความหมายของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ (Leadership) หรือความเป็นผู้นำ หรือการนำองค์กร มิใช่เพียงผู้มีอำนาจ หรือผู้บังคับบัญชาของหน่วยใดหน่วยหนึ่งเพียงเท่านั้น หากแต่ภาวะผู้นำยังมีความหมายที่ชี้เฉพาะและควรแก่การพัฒนาให้เกิดในตัวของผู้นำและบุคลากรในองค์กร ซึ่งความสำคัญดังกล่าวส่งผลให้มีผู้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ในหลายความหมาย ดังนี้

เชอร์เมอร์ฮอร์น และคนอื่นๆ (Schermerhorn; & other. 2010: 326) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อคนอื่น เพื่อทำให้บุคคลเข้าใจ ยอมรับกับสิ่งที่ต้องทำ วิธีการที่จะทำ และกระบวนการของการกระตุ้นแต่ละบุคคล ความพยายามรวมกลุ่ม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

แบลแซค (Balzac. 2011: 103) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ศิลปะในการทำให้บุคคลทำงานให้เพราะงานนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ตามต้องการที่จะทำ โดยผู้นำแสดงให้เห็นประโยชน์ที่ผู้ตามจะได้รับและจูงใจให้ผู้ตามสนใจและกระตือรือร้นที่จะทำการบังคับ ให้บุคคลทำงานไม่ใช่ความหมายของภาวะผู้นำ

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2547: 30) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการบริหารตนเองและครองใจผู้อื่นได้ โดยสามารถใช้คนอื่นให้ทำงานอย่างตามเป้าหมายและแนวทางที่ตนวาดฝันหรือคาดคะเนเองได้

ณัฐพันธุ์ เขจรันันท์ (2551: 122) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถ (Ability) ที่ผู้นำใช้อำนาจที่มีในการชักจูงให้กลุ่มมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์

ยงยุทธ เกษสาคร (2551: 35-75) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ศิลปะ หรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่กระตุ้นจูงใจหรืออิทธิพลต่อบุคคลอื่น ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนาจการ โดยใช้กระบวนการ สื่อความหมายการติดต่อซึ่งกันและกัน ให้เกิดมีใจร่วมกับตนดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด การดำเนินการจะเป็นไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้

จรัส อติวิทยากรณ์ (2553: 300) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกในรูปของกระบวนการ ความสามารถหรือกิจกรรม ซึ่งก่อให้เกิดอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่น โดยที่บุคคลอื่นจะคล้อยตามหรือปฏิบัติตามผู้นำเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

ธีระ รุญเจริญ (2553: 161) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 13) ได้ให้ความหมายของการนำองค์กรไว้ว่า การนำองค์กร หมายถึง การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนขึ้นนำการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม ผลการดำเนินการที่คาดหวังของโรงเรียนของผู้นำ

ระดับสูง รวมทั้งระบบธรรมาภิบาลของโรงเรียน และการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรม กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อชุมชน วิธีการที่ผู้นำระดับสูงสื่อสารกับบุคลากร การพัฒนาผู้นำ ในอนาคต การวัดผลการดำเนินงานในระดับองค์กร และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิด พฤติกรรมที่มีจริยธรรม และวิธีปฏิบัติที่แสดงถึงความเป็นพลเมือง

อนันต์ นามทองตัน (2554: 4) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การที่ใครคนใดคนหนึ่งใช้ความรู้ความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์ โน้มน้าว จูงใจ ให้บุคคลหรือกลุ่มคนมีความโน้มเอียงไปตามแนวคิดและแสดงพฤติกรรมตามที่ผู้เป็นผู้นำพึง ประสงค์ ไม่ว่าจะในโอกาสหรือสถานการณ์ใดๆ เพื่อให้บรรลุผลประโยชน์หรือบรรลุวัตถุประสงค์ ของผู้นำหรือของส่วนรวม โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ เป็นข้อผูกพันเมื่อบรรลุสู่ความสำเร็จ ดังที่ปรารถนาแล้ว

พิชาภพ พันธุ์แพ (2554: 12) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ศาสตร์และศิลปะในการจูงใจคนให้กระทำตามมติร่วมระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยที่ผู้ตามเต็มใจและมีความสุขเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การดี อนันต์นาวิ (2555: 77) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการและสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้เป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้นำในกลุ่ม และมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มบุคคลนั้น สมาชิกในกลุ่มเชื่อว่ามีความสามารถ ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่กลุ่มเผชิญอยู่ได้ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่หรือการกระทำของผู้นำ ในการชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

วิโรจน์ สารรัตน์ (2555: 90) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การ

นิติพล ภูตะโชติ (2556: 232) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง บทบาทที่สำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์การเป็นอย่างมาก เพราะมีส่วน เกี่ยวข้องกับการสร้างพฤติกรรมให้เกิดขึ้นกับบุคคลในองค์การ นอกจากนั้น ยังเกี่ยวข้องกับการควบคุมด้านพฤติกรรมของบุคคลอีกด้วย ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การ ความสำคัญของงานทั้งหลายเกิดจากการขับเคลื่อน และผลักดันของผู้นำจนสามารถทำให้การทำงานต่างๆ บรรลุเป้าหมายตามที่องค์การต้องการ

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2556: 14) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์หรือเป็น วิธีการดำเนินชีวิตของบุคคล ที่สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น หรือกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์ หรือเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคล ที่สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น กลุ่มคน สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความปรารถนา ทำให้เกิดความเชื่อศรัทธา การยอมรับ ความพยายาม การอุทิศ ตัวการใช้ความสามารถอย่างดีที่สุด และช่วยเพิ่มพลังอำนาจของผู้อื่น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมาย

จากความหมายของภาวะผู้นำที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งรับรู้ และตระหนักว่าตนเองมีภารกิจในการปฏิบัติงานโดยใช้อิทธิพลในรูปแบบต่างๆ เพื่อผลักดันให้ผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความตระหนักและปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายของส่วนรวมหรือองค์การให้บรรลุเป้าหมาย

4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำได้มีผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้า และนำเสนอไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งตามแนวคิดของจอมพงศ์ มงคลวนิช (2555: 210) สามารถแบ่งตามระยะการพัฒนาแบ่งได้เป็น 4 ระยะ คือ ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ แนวคิดหลักมาจากทฤษฎีมหาบุรุษที่เชื่อว่า ภาวะผู้นำเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดมาโดยกำเนิดไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้แต่สามารถพัฒนาได้ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ แนวคิดหลักคือ พิจารณาสິงที่ผู้นำปฏิบัติ และเห็นว่าผู้นำและผู้ตามต่างมีอิทธิพลต่อกัน ทฤษฎีตามสถานการณ์ แนวคิดหลักคือ ความสำเร็จของผู้นำหรือผู้บริหารขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม รูปแบบภาวะผู้นำควรปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ และทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป แนวคิดหลักคือ ผู้นำเชิงปฏิรูปต้องมีการสร้างแรงจูงใจและมีการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตตามบริบทที่เปลี่ยนไป พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของผู้ตามและพัฒนาผู้ตามขึ้นอยู่กัผู้นำเพื่อให้งานประสบความสำเร็จและต่อเนื่องมากที่สุด

1. ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Trait Theory) ระยะแรกของการศึกษาภาวะผู้นำเริ่มใน ค.ศ. 1930-1940 แนวคิดมาจากทฤษฎีมหาบุรุษ (Greatman Theory of Leadership) ของกรีกและโรมันโบราณ (จอมพงศ์ มงคลวนิช. 2555: 198) มีความเชื่อว่าผู้นำจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากธรรมดาทั่วไป อาทิ Alexander แห่ง Mazedonia Cezar แห่งโรมัน Napoleon แห่งฝรั่งเศส Joan of Arc จินซื่อองค์แห่งจีน หรือ พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดีย เป็นต้น โดยบุคคลต่างๆ ที่กล่าวมาจะมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าว่า บุคคลบางคนเกิดมาเพื่อเป็นผู้นำ (Born to be Leader) และความเป็นผู้นำอาจจะถ่ายทอดได้ทางพันธุกรรม หรือผู้นำที่ดีจะมีลักษณะทางร่างกายหรือจิตใจแตกต่างจากคนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง หน้าตา ส่วนสูง บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และการแสดงออก โดยผู้ที่ทำการศึกษาพยายามค้นหาลักษณะร่วมเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนของความเป็นผู้นำ (ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. 2551: 123) แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าจากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น ไม่สามารถให้ข้อสรุปที่แน่นอนถึงลักษณะของผู้นำได้ นอกจากนี้ถึงแม้ว่าบุคคลจะมีลักษณะบางประการที่สามารถบ่งชี้ถึงความเป็นผู้นำ ก็ไม่แน่ว่าบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวจะเป็นผู้นำที่ดี โดยที่เราอาจจะกล่าวได้ว่าแนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำมีข้อจำกัด (ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. 2551: 123) ดังนี้ 1) ไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม แนวความคิดด้านลักษณะเฉพาะของผู้นำจะสนใจแต่ผู้นำและภาวะผู้นำ โดยมีได้ให้ความสำคัญต่อสถานการณ์และสมาชิกในกลุ่ม

- 2) ขาดข้อมูลสนับสนุนเชิงวิทยาศาสตร์ เนื่องจากอาศัยข้อมูลจากการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ ที่มีได้มีการยอมรับและยืนยันอย่างชัดเจน ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลยังมิได้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์และหลักการวิจัยเข้ามาประยุกต์ ทำให้เกิดความไม่แน่นอนและขาดความน่าเชื่อถือ
- 3) ไม่มีข้อสรุปที่แน่นอน ยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่แน่นอนตามหลักวิทยาศาสตร์ อีกทั้งเมื่อเวลาผ่านไป ลักษณะต่างๆ ของผู้นำก็ได้เพิ่มมากขึ้น โดยที่บางลักษณะจะขัดแย้งกัน ในขณะที่ลักษณะบางประการที่พบในผู้นำก็สามารถพบได้ในบุคคลทั่วไป เป็นต้น

ตัวอย่างการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำของการ์ตเนอร์ (Gardner) ได้แก่ (จอมพงศ์ มงคลวนิช. 2555: 198) The Tasks of Leadership กล่าวถึงงานที่ผู้นำจำเป็นต้องมี 9 อย่างได้แก่ มีการกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม มีบรรทัดฐานและค่านิยมของกลุ่ม รู้จักสร้างและใช้แรงจูงใจ มีการบริหารจัดการ มีความสามารถในการปฏิบัติการ สามารถอธิบายสื่อสารได้ เป็นตัวแทนของกลุ่ม แสดงถึงสัญลักษณ์ของกลุ่ม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ Leaders-Constituent Interaction เชื่อว่าผู้นำต้องมีพลังวิเศษเหนือบุคคลอื่นหรือมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นๆ เพื่อสนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐาน ความคาดหวังของบุคคลและผู้นำต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาให้ผู้อื่นตามมีความแข็งแกร่ง และสามารถยืนอยู่ด้วยตนเองอย่างอิสระ ทฤษฎีนี้พบว่าไม่มีคุณสมบัติที่แน่นอนหรือชี้ชัด ของผู้นำ เพราะผู้นำอาจไม่แสดงลักษณะเหล่านี้ออกมา

2. ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral Theories) จากการศึกษาค้นคว้าของณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2551: 124-130) ได้สรุปการศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำไว้ดังนี้ แนวคิดหลักของทฤษฎีคือ ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้นำปฏิบัติ และชี้ให้เห็นว่าทั้งผู้นำ และผู้ตามต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ซึ่งนักทฤษฎี ได้แก่

เคอร์ท เลวิน (Kurt Lewin), เรนซิส ไลเคอร์ท (Rensis Likert), เบลคและมูตัน (Blake and Mouton) และดักลาสแม็กเกรเกอร์ (Douglas MacGregor) ได้ศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมซึ่งเป็นแนวความคิดที่สนใจศึกษาถึงพฤติกรรมที่แสดงออกโดยผู้นำ ซึ่งจะมีผลต่อความสามารถในการนำของเขา โดยการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้นำเริ่มได้รับความสนใจจากนักวิชาการตะวันตก ในช่วงทศวรรษที่ 1930 เป็นต้นมา เนื่องจากการพิจารณาเพียงคุณลักษณะของผู้นำนั้นขาดความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ ตลอดจนการศึกษาเทคนิคการจัดการในสมัยเริ่มต้น โดยเฉพาะการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านการบริหารได้อย่างสมบูรณ์ จึงได้มีสถาบันการศึกษาและสถาบันทางวิชาการหลายแห่งในสหรัฐฯ และประเทศตะวันออก ให้ความสนใจที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิจัย เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับการแสดงออกของผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในลักษณะต่างๆ กัน โดยที่เราจะยกตัวอย่างการศึกษาที่สำคัญต่อพัฒนาการของทฤษฎีภาวะผู้นำต่อไปนี้

การศึกษาของมหาวิทยาลัยไอโอวา (Iowa Studies) นักวิชาการของมหาวิทยาลัยไอโอวาได้ทำการทดลองเกี่ยวกับผลกระทบของภาวะผู้นำในช่วงปลายทศวรรษ 1930 โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาความชอบของสมาชิกที่มีต่อผู้นำที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ ได้แก่ ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leader) หมายถึงผู้นำจะรวมอำนาจการบริหารงาน โดยทำหน้าที่ตัดสินใจให้กับกลุ่ม แล้วค่อยสื่อสารแนวความคิดนั้นออกมา เพื่อให้สมาชิกนำไปปฏิบัติ ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leader) หมายถึงผู้นำจะเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม โดยผู้นำจะทำหน้าที่นำเสนอความคิด และทำการตัดสินใจร่วมกับกลุ่ม โดยทั้งผู้นำและกลุ่มจะพยายามหาแนวทางแก้ปัญหาและข้อสรุปร่วมกัน และผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire Leader) หมายถึงผู้นำจะจำกัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยที่ผู้นำจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลและความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่สมาชิก แต่จะปล่อยให้สมาชิกตัดสินใจเองตามความเหมาะสม โดยผู้นำจะไม่เข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลของมหาวิทยาลัยไอโอวาสามารถสรุปได้ว่า 1) สมาชิกในกลุ่มจะชอบผู้นำแบบประชาธิปไตยมากกว่าผู้นำแบบเผด็จการ และ 2) ผู้นำแบบเผด็จการและเสรีนิยมจะส่งผลให้กลุ่มมีลักษณะผูกพันระหว่างกลุ่มสูงกว่ากลุ่มที่มีผู้นำแบบประชาธิปไตย แต่ก็มีได้บ้างซึ่งถึงความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของผู้นำแต่ละลักษณะ อย่างไรก็ตาม การศึกษาของมหาวิทยาลัยไอโอวาได้ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวของแนวความคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์ (Behavior Science) และมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ซึ่งผลักดันให้เกิดการศึกษาพฤติกรรมของผู้นำในมิติต่างๆ ในเวลาต่อมา

การศึกษาของมหาวิทยาลัยมิชิแกน (Michigan Studies) ในช่วงต่อของทศวรรษที่ 1940 และ 1950 กลุ่มนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกนได้สนใจที่จะศึกษาลักษณะของภาวะผู้นำ (Leadership Style) ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกในกลุ่มหรือองค์การ โดยมีผลการศึกษาที่น่าสนใจว่า ผู้นำแต่ละคนจะแสดงลักษณะของผู้นำที่แตกต่างกัน 2 ลักษณะต่อไปนี้ (นักธุรกิจ เขจรนันท์. 2551: 125) คือ ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต (Production Centered) หมายถึงผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานและผลลัพธ์ โดยผู้นำจะมีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้สมาชิกทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนตัวสมาชิกเป็นเพียงปัจจัยที่ทำให้งานสำเร็จเท่านั้น และภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผู้ร่วมงาน (Employee Centered) หมายถึงผู้นำที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิกของกลุ่ม โดยที่ผู้นำจะให้ความสนใจและเอาใจใส่กับปัญหาต่างๆ ทั้งในที่ทำงานและเรื่องส่วนตัวที่เกิดขึ้นของสมาชิก โดยที่ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิตและผู้ร่วมงานจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกตรงข้ามกัน ถึงแม้การศึกษาของมหาวิทยาลัยมิชิแกนจะไม่ชี้ชัดว่าผู้นำแบบใดจะมีประสิทธิภาพมากกว่ากัน แต่ก็มีการศึกษาที่สำคัญของทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำที่ได้รับความสนใจ และมีการกล่าวถึงมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากการเป็นการศึกษาที่พิจารณาภาวะผู้นำของผู้จัดการ และพยายามจัดกลุ่มพฤติกรรมโดยอาศัยหลักการวิจัยและการศึกษาทางวิทยาศาสตร์

การศึกษาของมหาวิทยาลัยรัฐโอไฮโอ (Ohio State Studies) ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1940 นักวิจัยของมหาวิทยาลัยรัฐโอไฮโอได้สนใจที่จะศึกษาถึงภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยใช้แบบสอบถามความเป็นผู้นำ และสามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำแต่ละคนได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (ธัญญพันธ์ เขจรนันท์. 2551: 126) ภาวะผู้นำแบบมุ่งโครงสร้างงาน (Initiating Structure) ผู้นำจะกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนการและรายละเอียดในการปฏิบัติงาน แล้วชี้แนะให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติตาม ผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำที่มีพฤติกรรมสร้างสรรค์สูง เห็นได้จากการที่เขาพิถีพิถันในการมอบหมายงาน และคาดหวังว่าคนงานเหล่านั้นจะปฏิบัติงานอย่างสุดฝีมือ เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และจะเน้นถึงกำหนดเวลาที่ต้องทำให้เสร็จด้วย ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ของบุคคล (Consideration) ผู้นำจะให้ความเป็นกันเองกับสมาชิก ในกลุ่ม มีการปฏิบัติกับสมาชิกอย่างเสมอภาค และจะแสดงออกถึง ความไว้วางใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ยอมรับความคิดและความรู้สึกของสมาชิก ทำให้ความสัมพันธ์ในด้านการทำงานออกมาในรูปความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Mutual Trust)

ดาชายาพฤติกรรมการบริหาร (Managerial Grid) Robert R. Blake และ Jane S" Mouton ได้นำความคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์เป็นดาชายาพฤติกรรมการบริหาร (Managerial Grid) ซึ่งในบางครั้งอาจจะถูกเรียกว่า ดาชายาพฤติกรรมผู้นำ (Leadership) ซึ่งได้รับการยอมรับ นำไปปรับใช้งาน และกล่าวอ้างถึงอยู่เสมอ (ธัญญพันธ์ เขจรนันท์. 2551: 127)

Blake และ Mouton (ธัญญพันธ์ เขจรนันท์. 2551: 127) กล่าวถึงภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นผลผลิต (Concern for Production) และภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นผู้ร่วมงาน (Concern for People) โดยจัดภาวะผู้นำลงบนแกนอ้างอิง ซึ่งจะแทนภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิตในแกน x และภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผู้ร่วมงานจะแทนในแกน y โดยที่ทั้งสองแนจะตั้งฉากกัน และแต่ละแกนจะมีหน่วยตั้งแต่ 1 ถึง 9 เรียงตามพฤติกรรมน้อยไปมาก ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพประกอบ 2 โดยที่ Blake และ Mouton (ธัญญพันธ์ เขจรนันท์. 2551: 128) ได้อธิบายถึงภาวะผู้นำของบุคคลที่แสดงออก โดยสัมพันธ์กับคู่อันดับในดาชายาพฤติกรรมได้หลายลักษณะตามแต่คุณสมบัติของบุคคล ซึ่งอาจจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้โดย Blake และ Mouton ได้กล่าวถึงคู่อันดับที่มีความสำคัญในการอ้างอิง และอธิบายภาวะผู้นำของบุคคล 5 คู่อันดับต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการบริหารแบบตาข่าย Nine-Nine Style (9,9 style)
(Black and Mouton's Managerial Grid)

ที่มา: จอมพงศ์ มงคลวนิช. 2555: 200. อ้างอิงจาก Blake; and Mouton. 1964

(1,1) ผู้นำแบบมุ่งคนต่ำมุ่งงานต่ำ (Impoverished Leader) หรือผู้นำที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้นำจะปล่อยปละละเลยโดยไม่ให้ความสนใจต่อทั้งผลผลิตและความรู้สึกของผู้ร่วมงาน ทำให้การทำงานไม่มีการวางแผน มอบหมายงาน ติดตาม และตรวจสอบ ตลอดจนไม่สนใจต่อความเป็นไปของสมาชิกในหน่วยงาน ซึ่งผู้นำประเภทนี้จะก่อให้เกิดความเสื่อมลงขององค์กร

(9,1) ผู้นำแบบมุ่งผลงาน (Task-Oriented or Authority Compliance) จะมุ่งความสนใจไปที่งานสูง โดยจะวางแผน มอบหมายงาน และควบคุมให้ผลผลิตเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ แต่จะไม่สนใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ซึ่งผู้นำประเภทนี้อาจจะเรียกว่า ผู้นำแบบเผด็จการ

(1,9) ผู้นำแบบมุ่งคนสูง (Country Club Management) ผู้นำจะให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างตัวเขาในฐานะหัวหน้ากับสมาชิกในกลุ่ม โดยเน้นกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมแต่จะไม่ให้ความสนใจต่อผลผลิตหรือผลงานขององค์กร ซึ่งผู้นำประเภทนี้อาจจะเรียกว่า ผู้นำสโมสร

(9,9) ผู้นำแบบทำงานเป็นทีม (Team Builder) หรือผู้นำในอุดมคติ โดยนักสร้างทีม จะให้ความสำคัญกับทั้งผลผลิตขององค์กร และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่มเป็นอย่างมาก ซึ่ง Blake กับ Mouton ได้กล่าวว่า ผู้นำแบบนักสร้างทีมจะเป็นผู้นำที่ดีที่สุด ในตาข่ายพฤติกรรมบริหาร เพียงแต่เป็นเรื่องยากที่องค์กรหรือหน่วยงานจะมีบุคคลที่พร้อม

ทั้งสองด้านอยู่ในคนเดียวกัน อย่างไรก็ดี ถ้าบุคคลผ่านการฝึกฝนและการพัฒนาแล้ว เขาก็จะสามารถพัฒนาตนเองเข้าสู่ภาวะผู้นำแบบอุดมคติได้

(5,5) ผู้นำแบบทางสายกลาง (Middle of The Road Management) หรือผู้นำแบบปานกลาง ผู้นำแบบนี้จะให้ความสำคัญกับผลผลิตขององค์กร และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับปานกลาง ซึ่งจะทำให้งานในองค์กรดำเนินไปได้ในระดับหนึ่ง พร้อมทั้งหน่วยงานก็มีความสัมพันธ์กันพอสมควร แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มมีความเป็นเลิศได้ โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่ต้องการผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ

ทฤษฎีตาข่ายพฤติกรรมกรรมการบริหารของ Black และ Mouton ได้รับความสนใจและนำไปประยุกต์ในการพัฒนาผู้บริหารทั้งในสหรัฐ และประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยที่มีผู้นำเทคนิคพฤติกรรมกรรมการบริหารงานมาใช้งาน จนปัจจุบันเทคนิคนี้ได้รับการพัฒนาและนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ ดังนี้

McGregor's: Theory X and Theory Y ดักลาส แม็กเกรเกอร์ (Douglas MacGregor) เป็นนักจิตสังคมชาวอเมริกาซึ่งทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับทฤษฎีแรงจูงใจและทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของมาสโลว์ ซึ่งแม็กเกรเกอร์มีความเห็นว่าการทำงานกับคนจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ คือ มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานและต้องการแรงจูงใจ ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะต้องให้สิ่งที่ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการจึงจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธา และกระตือรือร้น ช่วยกันปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และได้กำเนิด 2 ทฤษฎีที่แตกต่าง ดังนี้

Theory X พื้นฐานของคน คือ ไม่ชอบทำงาน พื้นฐานเป็นคนขี้เกียจ อยากได้เงิน อยากสบาย เพราะฉะนั้นบุคคลกลุ่มนี้จำเป็นต้องคอยควบคุมตลอดเวลา และต้องมีการลงโทษ มีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

Theory Y เป็นกลุ่มที่มองในแง่ดี มีความตระหนักในหน้าที่ เต็มใจทำงาน มีความรับผิดชอบ มีการเรียนรู้ มีการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน มีความคิดสร้างสรรค์ และมีศักยภาพในตนเอง ผู้นำจึงควรส่งเสริมและให้โอกาสในการพัฒนา

Kurt Lewin's Studies แบ่งลักษณะผู้นำเป็น 3 แบบ คือ 1) ผู้นำแบบอัตถนิยมหรือออตตา (Autocratic Leaders) จะตัดสินใจด้วยตนเอง เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขึ้นอยู่กับตัวผู้นำเอง คิดถึงผลงานไม่คิดถึงคน บางครั้งทำให้เกิดศัตรูได้ ผู้นำลักษณะนี้จะใช้ได้ดีในช่วงภาวะวิกฤติเท่านั้น ผลของการมีผู้นำลักษณะนี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และไม่เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leaders) ใช้การตัดสินใจของกลุ่มหรือให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รับฟังความคิดเห็นส่วนรวมทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารแบบ 2 ทาง ทำให้เพิ่มผลผลิตและความพึงพอใจในการทำงาน บางครั้งการอิงกลุ่มทำให้ใช้เวลานานในการตัดสินใจ และ 3) ผู้นำแบบตามสบายหรือเสรีนิยม (Laissez-Faire Leaders) จะให้อิสระกับผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มที่ในการตัดสินใจแก้ปัญหา จะไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวหรือไม่มีการระบุขั้นตอน

การทำงานของผู้นำลักษณะนี้เป็นการกระจายงานไปที่กลุ่ม หากกลุ่มมีความรับผิดชอบ และมีแรงจูงใจในการทำงานสูง งานก็จะสำเร็จลุล่วงได้

Likert's Michigan Studies และสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยมิชิแกน ทำการวิจัย ด้านภาวะผู้นำโดยใช้เครื่องมือที่ไลเคิร์ตและกลุ่มคิดขึ้น ประกอบด้วยความคิดรวบยอดเรื่อง ภาวะผู้นำ แรงจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์และการใช้อิทธิพล การตัดสินใจ การตั้งเป้าหมาย การควบคุมคุณภาพและสมรรถนะของเป้าหมาย โดยแบ่งลักษณะผู้นำเป็น 4 แบบ คือ 1) แบบใช้อำนาจ (Exploitive-Authoritative) ผู้บริหารใช้อำนาจเผด็จการสูง ใ่วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาเล็กน้อย บังคับบัญชาแบบขู่เข็ญมากกว่าการชมเชย การติดต่อสื่อสาร เป็นแบบทางเดียวจากบนลงล่าง การตัดสินใจอยู่ในระดับเบื้องบนมาก 2) แบบใช้อำนาจเชิง เมตตา (Benevolent-Authoritative) ปกครองแบบพ่อปกครองลูกให้ความใ่วางใจผู้ใต้บังคับบัญชา จูงใจโดยการให้รางวัล แต่บางครั้งขู่ลงโทษ ยอมให้การติดต่อสื่อสารจาก เบื้องล่างสู่เบื้องบนได้บ้าง รับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชาบ้าง และบางครั้งยอมให้ ตัดสินใจแต่อยู่ภายใต้การควบคุมอย่างใกล้ชิดของผู้บังคับบัญชา 3) แบบปรึกษาหารือ (Consultative-Democratic) ผู้บริหารจะให้ความใ่วางใจและการตัดสินใจแต่ไม่ทั้งหมด จะใช้ความคิดและความเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจและลงโทษ นานๆ ครั้งและใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการติดต่อสื่อสารแบบ 2 ทาง จากระดับล่างขึ้น บนและจากระดับบนลงล่าง การวางนโยบายและการตัดสินใจมาจากระบบบน ขณะเดียวกัน ก็ยอมให้การตัดสินใจบางอย่างอยู่ในระดับล่าง ผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาในทุกด้าน และ 4) แบบมี ส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Participative-Democratic) ผู้บริหารให้ความใ่วางใจและเชื่อถือ ผู้ใต้บังคับบัญชา ยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ตั้งจุดประสงค์ร่วมกัน มีการประเมินความก้าวหน้า มีการติดต่อสื่อสารแบบ 2 ทางทั้งจากระดับบนและระดับล่าง ในระดับเดียวกันหรือในกลุ่มผู้ร่วมงาน สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารได้ทั้งในกลุ่ม ผู้บริหารและกลุ่มผู้ร่วมงาน (จอมพงศ์ มงคลวนิช. 2555: 201-202)

3. ทฤษฎีตามสถานการณ์ (Situational Theory) แนวความคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญกับตัวผู้นำและพฤติกรรมของผู้นำค่อนข้างสูง โดยผู้ศึกษาไม่ได้ ให้ความสนใจกับปัจจัยหรือองค์ประกอบอื่นๆ แต่จากที่กล่าวมาในตอนต้นว่า ตามความหมาย ของภาวะผู้นำนั้น จะประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม และสถานการณ์ ผู้นำคงไม่สามารถแสดงศักยภาพได้หากขาดปัจจัยแวดล้อม ซึ่งปัจจัยแวดล้อม นี้อาจจะก่อให้เกิดโอกาสหรืออุปสรรคต่อการนำของผู้นำแต่ละคน ดังนั้นทฤษฎีสถานการณ์ (Situational Theory) จะพิจารณาสถานการณ์เป็นหลัก เพื่อให้ผู้นำสามารถเลือกใช้ภาวะผู้นำ ที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ (ณัฐพันธ์์ เขจรนันท์. 2551: 131) การมองภาพของภาวะ ผู้นำและสภาพแวดล้อม ทำให้ช่วงระยะหลัง ได้มีผู้สนใจศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวกับ สถานการณ์กันอย่างแพร่หลาย อาทิ ทฤษฎีแบบของผู้นำที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือทฤษฎี

สถานการณ์ (Situational Theory) ของ Fiedler ทฤษฎีแนวทางและเป้าหมายของผู้นำ (Path-goal Theory) ของ Houses และทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Situational Leadership Theory) ของ Hersey และ Blanchard เป็นต้น

ซึ่งเราสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำต้องเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมหรือนำภาวะผู้นำมาปฏิบัติอย่างเหมาะสม ภายใต้ข้อจำกัดของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม หรืออาจกล่าวได้ว่าในแต่ละสถานการณ์ก็ต้องการผู้นำที่เหมาะสมแตกต่างกันไป เพื่อที่จะนำมาซึ่งการบรรลุเป้าหมายของหมู่คณะได้ตามต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเราอาจจะกล่าวได้ว่า ในทฤษฎีสถานการณ์ ผู้นำอาจจะเลือกใช้ภาวะผู้นำต่างๆ ตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย หรือภาวะผู้นำแบบเสรีนิยม ให้สอดคล้องกับความต้องการและข้อจำกัดของสถานการณ์ โดยจะมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำ ได้แก่ 1) ความคาดหวังและความพร้อมของผู้ร่วมงาน (Expectation and Readiness) เป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารงานของหัวหน้างานหรือผู้นำ เนื่องจากความคาดหวังและความพร้อมจะมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองต่อการนำ ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานหรือการนำจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของสมาชิก ซึ่งอาจจะทำได้โดยการฝึกอบรมหรือสัมมนา 2) โครงสร้างของงาน (Task Structure) ความซับซ้อนและความยากหรือง่ายของงานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาวะผู้นำ ผู้นำสามารถจะปล่อยให้ผู้ตามทำงานอย่างเต็มที่ ถ้างานไม่มีความซับซ้อนและสมาชิกมีความชำนาญในการปฏิบัติ ในทางตรงข้าม ถ้างานมีความซับซ้อนและสมาชิกขาดความชำนาญ ผู้นำจะต้องดูแลและเอาใจใส่คอยติดตามผลงานมากขึ้น 3) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) เป็นกรอบและเกณฑ์ในการแสดงออกของสมาชิก โดยสมาชิกต้องปฏิบัติตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานและค่านิยมขององค์กร สมาชิกที่อยู่ในองค์กรที่เป็นอนุรักษ์นิยม (Conservative) ย่อมมีพฤติกรรมตามประเพณีนิยมที่เน้นความมั่นคง ซึ่งแตกต่างจากองค์กรสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม (Leader-follower Relationship) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาวะผู้นำ เนื่องจากความใกล้ชิดและคุ้นเคยทำให้ทั้งผู้นำและผู้ตามต่างทราบว่าอีกฝ่ายทำอะไรหรือมีความคาดหวังอย่างไร

5. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ความหมายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

สเตอร์นเบิร์ก (Sternberg, 2003: 98 - 99) ให้ความหมายว่า การเป็นผู้นำไม่ใช่การคิดสร้างสรรค์ หรือ การไม่คิดสร้างสรรค์ แต่เป็นการคิดอย่างสร้างสรรค์มากหรือน้อยในทางที่แตกต่างกันออกไป ความสามารถในการสร้างสรรค์ในแต่ละองค์กรนั้นจะขึ้นอยู่กับผู้นำ

และสภาพแวดล้อมขององค์กรร่วมกัน บางองค์กรสามารถปรับเปลี่ยนหรือชอบที่จะเปลี่ยนมากกว่าที่อื่นๆ องค์กรที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้นเหมือนจะมีผู้นำในเชิงสร้างสรรค์ที่ยอมรับแนวคิดในแบบเดิมๆ ที่มีอยู่แล้ว ส่วนองค์กรที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น อาจจะมีผู้นำแนวคิดสร้างสรรค์ที่ไม่ยอมรับในระบบแบบเดิม

อิลบอตสัน และ ดาร์ส (Ibbotson; & Darsq. 2008: 552) อธิบายไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการประสานให้เกิดความสมดุลกัน (balancing) ระหว่างความเร่งด่วน (Emergent) และการเปลี่ยนแปลงแบบช้า ๆ ค่อยเป็น ค่อยไป ทั้งที่อาจจะเกิดขึ้น และที่ยังไม่ได้เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ แนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ

พูคซิโอ; แมนซ์ และ เมอร์ดอค (Puccio; Mance; & Murdock. 2011: 14) ให้นิยามภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็นความสามารถในการจูงใจอย่างมีจินตนาการ (Imagination) ด้วยวิธีการและแนวทางใหม่ ๆ

ราฟ (Ralph. 2009: 2) อธิบายความหมายของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ใน Creative Leadership : Leading your staff out of the box ว่าเป็นความสามารถในการชักนำผู้อื่นให้ก้าวสู่ความแปลกใหม่ มีนวัตกรรมที่ไม่สามารถคาดเดาได้ เป็นศูนย์กลางของการเพิ่มความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผ่านทางการสะท้อนกลับด้วยเทคนิคและเครื่องมือใหม่ๆ เพื่อเชื่อมไปสู่สถานการณ์และความท้าทาย

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ และคณะ (2556: 36-37) ได้ศึกษาและสรุปองค์ความรู้ไว้ในหนังสือเรื่อง "ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สิ่งที่ควรค่าสำหรับทุกคนในอนาคต" โดยจำแนกค่านิยมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย กลุ่มแรก เชื่อว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการสร้างหรือการนำบุคคลอื่นๆ ผ่านกระบวนการ (Process) หรือวิธีการ (Method) ร่วมกันไปสู่อนาคตใหม่ๆ ที่ริเริ่มสร้างสรรค์อย่างที่คุณคนอื่นคาดไม่ถึงหรือถูกมองข้ามไป และมีปฏิริยาตอบสนองเชิงจินตนาการโดยคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน ในสถานการณ์และประเด็นต่างๆ ที่ท้าทาย และที่สำคัญคือคนที่ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะต้องสร้างสภาพแวดล้อม (Environment) สำหรับผู้อื่นให้มีความสร้างสรรค์ กลุ่มที่สอง เชื่อว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นเรื่องของการประสานงานกับบุคคลต่างๆ ที่มีความคิดแตกต่างกัน หรือสอดคล้องกันเพื่อให้เกิดความสร้างสรรค์ด้วยการกระตุ้น (Encourages) ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการใหม่ๆ ให้เกิดความสมดุล (Balancing) ระหว่างความเร่งรีบ (Emergent) และการเปลี่ยนแปลงแบบช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไป ทั้งที่อาจจะเกิดขึ้นและที่ยังไม่ได้เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

วัชรวิทย์ ประวิฬพงษ์ (2558: 50) ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของพฤติกรรมของผู้นำที่มีความคิดใหม่ๆ หรือใช้นวัตกรรมในสถานการณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่สร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ ที่ช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ที่ซับซ้อนพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง มีความอยากรู้อยากเห็น

มีคำถามในใจ มีความยืดหยุ่น มีแรงจูงใจสามารถวิเคราะห์ความต้องการของแต่ละบุคคลอย่างมีจินตนาการ มีวิสัยทัศน์ และกระตุ้นให้เกิดการสนทนาอย่างสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงถึงความเป็นผู้นำในการคิดหรือใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

สถาบันทางการศึกษาและนักวิชาการได้จำแนกองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้อย่างหลากหลาย ตามแต่บริบทในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำมารวบรวมไว้ดังนี้

พาลัส และ ฮอร์ธ (Palus; & Horth. 2002: 4) ให้แนวคิดว่าการเป็นผู้นำอย่างสร้างสรรค์นั้นประกอบด้วย การสร้าง ได้แก่ การสร้างความรู้ การสร้างผลิตภัณฑ์ การสร้างระบบองค์กร การสร้างในสิ่งที่ไม่เคยสร้างมาก่อน และรวมไปถึงการแก้ปัญหาความท้าทายที่ซับซ้อน การวิเคราะห์ทั้งศาสตร์และศิลป์ถือเป็นประเด็นหลักของความคิดสร้างสรรค์ ประเด็นแรกนั้นเกิดขึ้นจากหลักสูตร ซึ่งขึ้นอยู่กับกำหนดการสร้างและการร่วมมือซึ่งกันและกัน ประเด็นที่สองนั้นเกิดจากการรับรู้และการจัดวางองค์ประกอบ ซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของหลายๆ ฝ่าย การผสมผสานระหว่างการวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ตรงไปตรงมาและความงามด้านศิลป์ จะทำผู้คนให้มีความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้พวกเขาและองค์กรสามารถเติบโต มีการปรับตัว มีการค้นคว้า พัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรม ดังนั้น องค์ประกอบของผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ควรประกอบด้วย

1. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)
2. มีการคิดวิเคราะห์ (Critical thinking)
3. มีความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem solving ability)
4. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร (Communication)

โซว์ซาร์ (Sousa. 2003: 2-3) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ในหนังสือ “The Leadership Brain” สรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบไปด้วย

1. มีสติปัญญา (Intelligence)
2. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
3. มีแรงจูงใจ (Motivation)
4. มีความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem solving ability)

พาร์คเกอร์ และ เบจนาวด (Parker; & Begnaud. 2004: 4) ได้สรุปทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ในหนังสือชื่อว่า “Developing Creative Leadership” ซึ่งได้สรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ประกอบด้วย

1. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร (Communication)
2. มีวิสัยทัศน์ (Vision)
3. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
4. มีความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem solving ability)

อเรลลาโน และมาร์ติน (Arellano; & Martin.2004: 2) สรุปว่า การเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์คือ ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลอื่นๆ อย่างมีลักษณะที่โดดเด่น เป็นการช่วยเหลือให้มีความสามารถและความพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และเพื่อแบ่งปันแนวความคิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองนวัตกรรมและการแก้ไขปัญหา การเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์นั้นเป็นอีกมุมมองหนึ่งที่จะสร้างสถานการณ์เพื่อการสนับสนุนการให้เกิดความร่วมมือและนวัตกรรมภายในองค์กร ดังนั้น องค์ประกอบของผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ควรประกอบด้วย

1. มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ (Motivation)
2. มีความคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative thinking)
3. มีการแก้ไขปัญหา (Problem solving)

อเรลลาโน และมาร์ติน (Arellano; & Martin. 2004: 1-2) ได้สรุปความรู้จากการศึกษาในบทความเรื่อง “Creative Leadership” องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Innovation)
2. มีทักษะการแก้ปัญหา (Problem-solving skills)
3. มีแรงจูงใจ (Motivation) มีวิสัยทัศน์ (Vision)
4. มีการทำงานร่วมกัน (Collaboration)

อিবบอตสันและดาร์ส (Ibbotson; & Dars. 2008: 548 – 559) สรุปไว้ว่า ลักษณะของคนที่จะเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องสามารถบ่งบอกประเภทของพฤติกรรม มีกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความท้าทาย มีความยืดหยุ่นในกฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ซึ่งอาจจะไม่ง่ายหรือเป็นทางที่ชัดเจน ระเบียบ ข้อบังคับเหมือนจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์เพราะจะทำให้คนเกิดความสับสนในการค้นหาและใช้ความแตกต่างทั้งทางร่างกายและจิตใจ บุคลิกภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการกระทำนั้นๆ ดังนั้น องค์ประกอบของผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ควรประกอบด้วย

1. การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ (Problem solving)
2. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
3. มีความท้าทาย (Challenging)

แฮร์ริส (Harris.2009: 9-11) ได้ศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานของการเป็นผู้นำว่าประกอบไปด้วย การมีวิสัยทัศน์ การสร้างแรงจูงใจ และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่วนการเป็นผู้นำอย่างสร้างสรรค์นั้นควรตอบสนองความต้องการที่มีผลต่อผู้อื่นได้ และรู้จักใช้ประโยชน์จาก

ความสามารถของบุคคลอื่นให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด รู้จักการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน มีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับกฎ ระเบียบต่างๆ ดังนั้น องค์ประกอบของผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ควรประกอบด้วย

1. มีวิสัยทัศน์ (Vision)
2. มีการสร้างแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation)
3. มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Leadership changes)
4. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)

จิระ หงส์ลดารมภ์ (2553: ออนไลน์) เลขาธิการมูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาหรือเพิ่มเติมโลกทัศน์ วิสัยทัศน์ ให้กว้างไกล เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แบ่งปันความรู้ และสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีเครือข่ายที่เข้มแข็งที่สำคัญต้องมี “คุณภาพ” ด้วยมุมมองที่ผู้บริหารจะเป็นคนขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จต้องเริ่มตั้งแต่กระบวนการเชิงระบบคือ พัฒนาความสามารถ โดยการกระตุ้นหรือจุดประกายให้ “คิด” คิดอย่างเป็นระบบ (System thinking) คิดอย่างสร้างสรรค์ และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ ดังนั้นองค์ประกอบของผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ควรประกอบด้วย

1. มีวิสัยทัศน์ (Vision)
2. มีความคิดอย่างเป็นระบบ (Systems thinking)
3. มีความคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555: 30) พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่น ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ (Vision)
2. มีจินตนาการ (Imagination)
3. มีความยืดหยุ่น (Flexibility) ด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ อย่างท้าทายและสร้างสรรค์

อรชร กิตติชนม์รัช (2558: 102) ได้ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะหลักของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาและการรู้แจ้ง
2. บุคลิกภาพสร้างสรรค์
3. ความกล้าหาญ
4. ความใจกว้างและเชื่อมั่นในผู้รับมอบหมายงาน
5. ความปรารถนาและมุ่งมั่นในความสำเร็จ
6. ความรอบรู้

จากองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของจำนวน 10 ท่าน ดังนี้ 1) พาลัส และ ฮอร์ธ (Palus; & Horth. 2002) 2) โซว์ซาร์ (Sousa. 2003) 3) พาร์คเกอร์ และ บีจนาร์ต (Parker and Begnaud. 2004) 4) อเรลลาโน และมาร์ติน (Arellano; & Martin.

2004) 5) อิบบอตสันและดาร์ส (Ibbotson; & Dars. 2008) 6) แฮร์ริส (Harris. 2009) 7) กฤติกา
 เห่งนาเลน (2545) 8) กิตต์กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) 9) วิริยะ โภคาพันธ์ (2558) และ 10) อรชร
 กิตติชนม์วัช (2558) สามารถนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้ดังนี้

ตาราง 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

รายการ	Palus & Horth (2002)	Sousa (2003)	Parker & Begnaud	Arellano & Martin	Ibbotson & Dars (2008)	Harris(2009)	กฤติกา (2545)	กิตต์กาญจน์ (2555)	วิริยะ (2558)	อรชร (2558)	รวม					
	คิดสร้างสรรค์	✓	-	-	✓	✓	-	✓	-	-	✓	5				
	คิดวิเคราะห์	✓	-	-	-	-	-	✓	-	✓	-	3				
	แก้ปัญหา	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	✓	✓	6				
	การสื่อสาร	✓	-	✓	-	-	-	-	-	✓	-	3				
	สติปัญญา	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	✓	2				
	ความยืดหยุ่น	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	-	7				
	แรงจูงใจ	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	6				
	วิสัยทัศน์	-	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	6				
จินตนาการ	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	1				
ความท้าทาย	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	1				
ความเชื่อมั่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	1				

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จากนักวิชาการ
 และนักการศึกษา จำนวน 10 ท่าน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ภาวะผู้นำ
 เชิงสร้างสรรค์มีองค์ประกอบทั้งสิ้นรวม 11 องค์ประกอบ แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้
 เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 50 หรือตั้งแต่ 5 ทำให้ได้องค์ประกอบของ
 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้จำนวน
 5 องค์ประกอบ คือ 1) การแก้ปัญหา 2) ความยืดหยุ่น 3) การสร้างแรงจูงใจ 4) ความคิด
 สร้างสรรค์ และ 5) การมีวิสัยทัศน์

5.1 การแก้ปัญหา

ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์มาจากแนวคิด ทฤษฎี ของนักวิชาการหลายๆ ท่าน ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ ดังนี้

กฤติยา เห่งนาเล่น. (2545: 23) ให้ความหมายว่า การแก้ปัญหาของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นการรวมทักษะและความคิดสร้างสรรค์ ในการนำความคิดเห็นมาดำเนินการอย่างแท้จริง ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การรู้สึกรับรู้หรือการค้นปัญหา เป็นการคัดเลือกปัญหาเพื่อแก้ไข
- 2) การเตรียมการ เป็นการเข้าไปศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้อง และคิดถึงสมมติฐานโดยปราศจากการประเมิน
- 3) การฟักตัวของความคิด เป็นช่วงที่พยายามจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และปรับเปลี่ยนข้อเท็จจริงให้เป็นรูปแบบใหม่
- 4) การมองเห็นวิธีการแก้ปัญหา
- 5) การพิสูจน์และประยุกต์ใช้

สุวิทย์ มูลคำ (2547: 15) ให้นิยามเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาไว้ว่าเป็นความสามารถทางสมองในการขจัดสภาวะความไม่สมดุลที่เกิดขึ้น โดยพยายามปรับตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้ผสมผสานกลับเข้าสู่สภาวะสมดุลหรือสภาวะที่คาดหวัง

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2549: 15) ให้ความหมายว่า การร่วมมือกันแก้ปัญหา ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถสร้างผลงานให้สูงสุด แนวคิดการเรียนรู้แบบทีมและการร่วมมือกันแก้ปัญหาดังกล่าวจึงเหมาะสมอย่างยิ่งกับการใช้งานในโรงเรียน เพราะนอกจากจะให้ผลดีเช่นเดียวกับในภาคธุรกิจแล้ว ยังช่วยลดปัญหาที่ครูต้องทำงานสอนแบบตามลำพัง ดังที่เป็นอยู่ในโรงเรียนทั่วๆ ไปให้น้อยลง หรือกล่าวได้ว่า ปรากฏการณ์ที่โรงเรียนมีบรรยากาศของการทำงานที่ผิดปกติ (Dysfunction) ของครูก็จะหมดไปในที่สุด

สุดารัตน์ ไชยเลิศ (2553: 10) ให้ความหมายว่า การแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเป็นแบบแผนวิธีการดำเนินการหรือพฤติกรรมที่ต้องอาศัยความรู้ ความคิด วิธีการขั้นตอนที่ต้องอาศัยกระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ตลอดจนประสบการณ์เดิมจากการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมมาใช้เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย

อรุณ จุติผล (2556: 112) อธิบายเกี่ยวกับการมีความสามารถในการแก้ปัญหาไว้ในหนังสือหลักวิชาชีพทางการศึกษาว่า ต้องใช้วิธีแห่งปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ เมื่อมีปัญหาควรทำการศึกษาวิเคราะห์และใช้ความฉลาด ไหวพริบของเราเพื่อคิดแก้ปัญหาต่างๆ ที่สำคัญเราต้องมีความเชื่อพื้นฐานยอมรับความสามารถของมนุษย์หรือเพื่อนร่วมงานว่าเขาสามารถจะแก้ไขปัญหาโดยใช้สติปัญญาของเขา เพราะมนุษย์ทุกคน มีความสามารถในการแก้ปัญหาในทุกๆ ระดับ มีจุดหมายและหลักการรู้จักคิดและวิเคราะห์อย่างมีระเบียบ

จากการศึกษานิยามเกี่ยวกับการมีความสามารถในการแก้ปัญหาจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ข้างต้นสามารถสรุปเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการว่า การแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการตระหนักรู้ถึงสภาพปัญหา ใช้ความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน สามารถรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ตลอดจนสังเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย มาใช้ในการแก้ปัญหาให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ความยืดหยุ่น

ความยืดหยุ่นเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์มาจากแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดของนักวิชาการดังนี้

เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์ (2549: 42) ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องมีความยืดหยุ่นไว้ว่า เป็นความสามารถที่จะปรับภารกิจและความต้องการของทีมงานให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ที่ต่างกัน ซึ่งต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่นได้ ตลอดจนสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆที่เปลี่ยนแปลง เช่น ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การลดจำนวนแรงงาน การเปลี่ยนแปลงลักษณะความจำเป็นและความต้องการของลูกค้า การเปลี่ยนแปลงด้านกำลังแรงงาน เป็นต้น

เพ็ญพร ทองคำสุก (2553: 33) อธิบายนิยามของคำว่า ความยืดหยุ่น (Flexibility) ว่าเป็นความสามารถในการสร้างความรู้สึกรู้สึกสบายให้ตนเองในขณะที่อยู่ในภาวะของความไม่แน่นอนความสับสนและความซับซ้อนของสถานการณ์ ภาวะผู้นำสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้ง่ายและในเวลาเดียวกันก็ช่วยเหลือผู้อื่นให้ดำรงอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ด้วย ผู้นำที่มีลักษณะเช่นนี้จะแสดงให้เห็นว่ามีความยืดหยุ่นในการจัดสรรงานให้บุคคลที่มีผลให้บุคคลเหล่านั้นมุ่งมั่นทำงานที่ก่อประโยชน์กับองค์กรด้วยการใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555: 30) ได้นิยามเชิงปฏิบัติการขององค์ประกอบมีความยืดหยุ่นไว้ว่า เป็นพฤติกรรมการแสดงออกของผู้นำที่คิดหาคำตอบได้อย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคย การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ การเปิดกว้างรับความคิดใหม่ๆ อย่างอิสระ โดยตัวบ่งชี้ของการมีความยืดหยุ่น (Flexibility) คือ

- 1) ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคย
- 2) ความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์ต่างๆ
- 3) การเปิดกว้างรับความคิดใหม่ๆ อย่างอิสระ

รัตติกาล จงวิศาล (2556: 213) ให้นิยามของการมีความยืดหยุ่นไว้ว่าเป็นความสามารถและยินดีที่จะปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการในสถานการณ์ต่างๆ ผู้นำที่มีพฤติกรรมยืดหยุ่นสูงจะรู้ว่าใช้ลักษณะพฤติกรรมที่แตกต่างกันอย่างไร สามารถประเมินพฤติกรรมของตนเองและสามารถปรับเปลี่ยนแปลงได้ตามที่ต้องการ และจะมีการตรวจสอบตนเอง (self-monitoring) ผู้นำที่มีระดับการตรวจสอบตนเองในระดับสูง จะมีการตระหนักรู้ในพฤติกรรมของตัวเองมากกว่าและรู้ว่ามีผลกระทบกับผู้อื่นอย่างไร ความฉลาดทางสังคมสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการประสบความสำเร็จของกลุ่มมากกว่าความสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคล และอาจขึ้นอยู่กับความมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และแรงจูงใจใฝ่อำนาจทางสังคมหรือเพื่อสังคมของผู้นำ

ทัศน แสงศักดิ์ (2556: 75) อธิบายเกี่ยวกับการมีความยืดหยุ่นไว้ในหนังสือหลักวิชาชีพทางการศึกษาว่า ในการบริหารงานและดูแลคนทำงาน ปัจจุบันเราเน้นเรื่องของการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานมากขึ้น (Work – Life Balanced) เป็นผลให้หน่วยงานต่างๆ จูงใจผู้ร่วมงานด้วยการสร้างระบบการทำงานที่ยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อให้ผู้ร่วมงานสามารถออกแบบ เลือกใช้ชีวิต และเลือกเวลาทำงานได้เหมาะสมกับตนเองได้ สิ่งสำคัญระบบการทำงานที่ยืดหยุ่นต้องมาพร้อมกับบุคคลที่มีวินัยในตนเองและความรับผิดชอบสูง

จากการศึกษานิยามเกี่ยวกับมีความยืดหยุ่นจากนักวิชาการข้างต้น สรุปเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการว่า การมีความยืดหยุ่น หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการตระหนักรู้พฤติกรรมของตนเอง สามารถปรับตัวให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเป็นผู้มีอิสระทางความคิดเปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ ที่มีความแตกต่าง จากตนเอง มีใจที่จะช่วยเหลือ และทราบถึงความต้องการของผู้อื่น สามารถบริหารเวลางานได้อย่างเหมาะสม

5.3 การสร้างแรงจูงใจ

การสร้างแรงจูงใจ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์มาจากแนวคิดทฤษฎี ของนักวิชาการหลายๆ ท่าน ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดของนักวิชาการดังนี้

สมศักดิ์ กิจธวัช (2545: 113) อธิบายเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจไว้ว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตทุกคน เริ่มต้นมาจากการได้ค้นพบความต้องการในส่วนที่ลึกที่สุดในจิตใจของตนเองว่า “อะไร คือ สดุดียอดของความปรารถนาในชีวิต” เมื่อพวกเขาเข้าใจและรู้ซึ่งถึงสิ่งที่ตนเองต้องการแล้ว มันก็จะกลายเป็นแรงขับเคลื่อนให้พวกเขาเริ่มอย่างก้าวแรกไปสู่ความสำเร็จที่เป็นความใฝ่ฝันสูงสุดในชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่างที่พวกเขากระทำในชีวิตจึงเป็นผลมาจากแรงกระตุ้นจากภายในที่เป็นพลังผลักดันชีวิตไปสู่การเดินทางที่ให้คุณค่าและความหมายต่อชีวิตของพวกเขามากที่สุด ด้วยเหตุนี้ เราจะไม่สามารถประสบความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ได้เลยหากปราศจากแรงจูงใจใฝ่ปรารถนาที่มีต่อความสำเร็จนั้นๆ

ชนะ พงศ์สุวรรณ (2548: 20) ให้ความหมายว่า การสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การที่ผู้นำมีพฤติกรรมในทางที่จะกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจ โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและความท้าทายเกี่ยวกับงานของผู้ตาม ผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้นการสร้างภาพและสื่อความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจนแสดงการอุทิศตนหรือความผูกพันต่อเป้าหมาย และจะแสดงความเชื่อมั่นให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2548: 373) นิยามเกี่ยวกับการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) ว่า เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกด้วยการสื่อสารให้ผู้ตามทราบถึงความคาดหวังที่สูงของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม ด้วยการสร้างแรงจูงใจโดยการจูงใจให้ยึดมั่นและร่วมสานฝันต่อวิสัยทัศน์ขององค์กร ในทางปฏิบัติผู้นำมักจะใช้สัญลักษณ์และการปลุกเร้าทางอารมณ์ให้กลุ่มการทำงานร่วมกันเพื่อไปสู่เป้าหมายแทนการทำให้ประโยชน์เฉพาะตน ผู้นำจึงถือได้ว่าเป็นผู้ส่งเสริมน้ำใจแห่งการทำงานเป็นทีม ผู้นำจะพยายามจูงใจผู้ตามให้ทำงานบรรลุเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการสร้างจิตสำนึกของผู้ตามให้เห็นความสำคัญว่าเป้าหมายและผลงานนั้นจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงทำให้องค์กรเจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จได้

ฮอยและมิสเกล (Hoy; & Miskel. 2008: 444-447) ให้ความหมายว่า การสร้างแรงจูงใจ หมายถึงพฤติกรรมของผู้นำที่เปลี่ยนความเชื่อของสมาชิกในกลุ่มว่าปัญหาทุกปัญหาในองค์กรสามารถแก้ไขได้ และกระบวนการปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์กร องค์ประกอบของพฤติกรรมผู้นำแบบการสร้างแรงจูงใจเข้ามาครั้งแรกจากพฤติกรรมผู้นำที่มีจุดมุ่งหมาย และการท้าทายเพื่อช่วยเหลือผู้ตาม โดยผู้นำจะกระตุ้นให้ประชาชนด้วยการสร้างภาพที่ดึงดูดความสนใจหรือความมีเสน่ห์ให้กับผู้ตามและสร้างอนาคตที่ดีในการทะเยอทะยานไปสู่เป้าหมาย และการสร้างสรรค์อย่างดีเลิศเพื่อองค์กรและถ่ายทอดความรู้อย่างชัดเจนต่อผู้ตาม นำพาไปสู่ความสำเร็จ โดยการทำงานเป็นทีม การแสดงความกระตือรือร้น การมองในแง่ดี การทำตามเป้าหมายที่วางไว้

สมชาย เทพแสง (2549: 19) ให้นิยามของการมีแรงจูงใจไว้ว่า การใช้แรงจูงใจในการทำงาน มีความสำคัญต่อการบริหารและการจัดการเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จเป้าหมายแรงจูงใจนั้นมีทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอก แรงจูงใจภายในจะเกี่ยวกับเรื่องของจิตวิญญาณของแต่ละคนตลอดจนความรู้สึกนึกคิด ซึ่งไม่สามารถหยั่งรู้ได้อย่างชัดเจน แต่แรงจูงใจภายนอกจะสามารถแยกแยะได้ว่า บุคคลใดมีความสนใจในเรื่องใด ผู้นำ จะต้องศึกษาบุคลากรในฐานะที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ว่าเขามีความต้องการสิ่งใดและตอบสนองความต้องการในเรื่องนั้น

สุรภา เกตุมาลา (2552: 49) ให้ความหมายของคำว่า การสร้างแรงจูงใจไว้ว่า ผู้นำที่สามารถเปลี่ยนความเชื่อของสมาชิกในกลุ่มว่า ปัญหาทุกปัญหาในองค์กรสามารถแก้ไขได้ รวมทั้งการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน พัฒนาช่วยเหลือผู้ตาม กระตุ้นการทำงานผู้ตาม

ด้วยการสร้างภาพที่ดึงดูดความสนใจหรือความมีเสน่ห์ให้กับผู้ตาม มีการทำงานเป็นทีม การแสดงความกระตือรือร้นการมองในแง่ดี การทำตามเป้าหมายที่วางไว้ และการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันให้เกิดขึ้นให้ได้ กระตุ้นให้ผู้ตามได้ทดลองทำโครงการใหม่ๆ สร้างความมั่นใจให้กับผู้ตาม

ศิริไล ใจหาญ (2552: 39) อธิบายเกี่ยวกับ การสร้างแรงจูงใจไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องมีความสามารถในการลงใจผู้อื่นให้เกิดความไว้วางใจโดยการแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่มีความสัตย์ซื่อถือคุณธรรมยึดมั่นหลักการอย่างมีศักดิ์ศรีให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้ตามอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีความกล้าเสี่ยงเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ แม้อาจจะกระทบต่อความก้าวหน้าด้านอาชีพในอนาคตของผู้นำก็ตาม โดยยึดผลประโยชน์ลูกน้องและส่วนรวมเหนือประโยชน์ตนเอง พฤติกรรมเหล่านี้จะสร้างความไว้วางใจของผู้ตามที่มีต่อผู้นำได้อย่างดียิ่ง

เพ็ญพร ทองคำสุก (2553: 28) นิยามเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจไว้ว่า การที่ผู้นำจะประพฤติในการจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โดยการสร้างแรงบันดาลใจภายใน การให้ความหมายและความท้าทายในงานของผู้ตาม ผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้นโดยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะแสดงการอุทิศตัวหรือความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้นำจะแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามพัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาวและบ่อยครั้งพบว่าการสร้างแรงบันดาลใจนี้เกิดขึ้นผ่านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลและกระตุ้นให้พวกเขาสามารถจัดการกับปัญหาที่ตนเองเผชิญได้ ส่วนการกระตุ้นทางปัญญาช่วยให้ผู้ตามจัดการกับอุปสรรคของตนเองและเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

บาร์ลิงค์ เมาทินโฮ และ เคนโลเวย์ (Barling, Moutinho; & Kelloway. 2006; อ้างอิงจากเพ็ญพร ทองคำสุก. 2553: 31) นิยามเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจไว้ว่า การที่ผู้นำสามารถจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามมีความกระตือรือร้นและทุ่มเทความพยายามในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยทำให้ผู้ตามเห็นคุณค่าและความท้าทายของงาน กระตุ้นให้เกิดการทำงานเป็นทีมอย่างมีความสุข (team spirit) ทำให้ผู้ตามสัมผัสกับจินตภาพที่งดงามในอนาคต สามารถสื่อภาพฝันหรือวิสัยทัศน์ให้ผู้ตามทราบอย่างชัดเจน แสดงความผูกพันต่อเป้าหมาย ผู้นำสามารถสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ตามได้ โดยแสดงพฤติกรรมการสร้างแรงบันดาลใจ

สุธาสินี แสงมุกดา (2554: 20) ให้นิยามของการสร้างแรงจูงใจไว้ว่า เป็นพลังอำนาจที่เกิดขึ้นจากภายในและที่เหนือกว่าจากภายในของแต่ละบุคคลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานและทำให้กำหนดรูปแบบ ทิศทาง ความเข้มข้น และระยะเวลาโดยหลักการพื้นฐานแล้วแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการอธิบายทั้งการเลือกวิธีปฏิบัติและระดับความสำเร็จกล่าวโดยทั่วไปแล้ว ผู้นำที่มีแรงจูงใจสูงมักจะมีประสิทธิผลมากกว่าบุคคลที่มีความคาดหวังต่ำที่มีเป้าหมายปานกลางและมีประสิทธิภาพจำกัด แรงจูงใจที่สำคัญสำหรับผู้นำมี 4 ลักษณะ

ดังนี้ 1) ภาระหน้าที่และความต้องการระหว่างบุคคล 2) ความต้องการอำนาจ 3) การมุ่งความสำเร็จ 4) ความคาดหวังที่สูง

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2556: 254) ได้นิยามการสร้างแรงจูงใจไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้นำจะประพटीในทางที่จูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและท้าทายในเรื่องงานของผู้ตาม ผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team Spirit) ให้มีชีวิตชีวา ผู้นำจะมีการนำเสนอวิสัยทัศน์ที่น่าดึงดูดใจสำหรับอนาคต และจะสื่อสารความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจน ผู้นำจะแสดงการอุทิศตัวหรือความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้นำจะแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ และมีการอนาคตในแง่บวก บ่อยครั้งพบว่าการสร้างแรงจูงใจนี้เกิดขึ้นผ่านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญา โดยการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลทำให้ผู้ตามรู้สึกว่าคุณค่า และกระตุ้นให้พวกเขาสามารถจัดการกับปัญหาที่ตนเองเผชิญได้ ส่วนการกระตุ้นทางปัญญาช่วยให้ผู้ตามจัดการกับอุปสรรคของตนเอง และเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ และคณะ (2556: 53) นิยามการสร้างแรงจูงใจไว้ในหนังสือ “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สิ่งที่คุณควรรู้สำหรับทุกคนในอนาคต” ว่า บันไดแห่งความสำเร็จของคนเราคือการมีความมั่นใจในตนเอง ขอเพียงเรามีความหวัง มีแรงปรารถนา มีแรงจูงใจภายในที่คอยกระตุ้นเตือนและให้กำลังใจตัวเองอยู่เสมอเพื่อให้การเดินทางสู่เป้าหมายที่วาดหวังหลายคนมองข้ามการกระตุ้น และให้กำลังใจตนเอง ทำให้เกิดความท้อถอยและท้อแท้เมื่อเจอปัญหา ขอให้คิดเสมอว่าความยากลำบาก ที่แสนสาหัสสากรรจ์นั้นทำให้คนประสบความสำเร็จมากมายโดยลักษณะหรือพฤติกรรมคนที่จะมีแรงจูงใจภายใน จะประกอบไปด้วย 1) การมีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) มีความวิริยะ อุตสาหะและ 3) มีความมุ่งมั่น ทุ่มเทในการทำงาน

คมกฤษ จงบุญวัฒนา (2556: 85) กล่าวถึงการสร้างแรงจูงใจไว้ในหนังสือ “ภาวะผู้นำ” ว่า ผู้นำที่ดีจะสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการที่หลากหลาย อันดับแรกคือ พวกเขาจะอธิบายวิสัยทัศน์ขององค์กรโดยเน้นให้เห็นสิ่งที่สอดคล้องกับค่านิยมของผู้รับฟังเสมอ ซึ่งทำให้งานมีความสำคัญสำหรับผู้รับฟังเหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ผู้นำยังทำให้คนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการบรรลุวิสัยทัศน์ด้วย (หรือเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแต่ละบุคคล) ซึ่งทำให้คนรู้สึกมีส่วนร่วมวิธีการสร้างแรงจูงใจที่สำคัญอีกวิธีหนึ่ง ก็คือ การสนับสนุนความพยายามของพนักงานในการบรรลุวิสัยทัศน์โดยการให้คำแนะนำ ให้ข้อมูลป้อนกลับและทำตัวเป็นแบบอย่าง ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาเติบโตในการทำงานและเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเอง วิธีการสุดท้ายคือ ผู้นำที่ดีจะแสดงการยอมรับและให้รางวัลกับความสำเร็จ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้พนักงานประทับใจในความสำเร็จ แต่ยังทำให้พวกเขารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่ใส่ใจพวกเขาด้วย เมื่อได้ทำตามนี้ทั้งหมดแล้ว งานต่างๆจะเป็นแรงจูงใจโดยตัวของมันเอง

อลิซา โรเบิร์ตส (2556: 73) ได้สรุปไว้ในหนังสือ “กลยุทธ์การเป็นผู้นำครองใจทุกคน” ว่าการที่คนจะทำงานเต็มศักยภาพได้นั้นต้องมี “แรงจูงใจ” เพื่อกระตุ้นให้ทำ ดังนั้นผู้นำจึงต้องวิเคราะห์แยกแยะบุคลากรหรือลูกน้องของตนว่า แต่ละคนนั้นต้องการสิ่งใดมากที่สุด แล้วจึงใช้ทักษะในการใช้แรงจูงใจ เพื่อผลักดันให้บุคคลทำงานอย่างเต็มความสามารถ เช่น การให้รางวัล การได้รับการยอมรับ ความไวใจ หรือแม้แต่ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจจากองค์กรเพื่อนร่วมงาน และผู้นำการได้รับการยกย่องในความสามารถ และโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพการงานจากการศึกษานิยามเกี่ยวกับการมีแรงจูงใจจากนักวิชาการหลายๆท่าน ข้างต้นสามารถ

สรุปเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการว่า การสร้างแรงจูงใจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงถึง ความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น มีเจตคติที่ดี คิดในแง่บวก ต่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย พันธกิจ และวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความเชื่อว่าปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้ มีการสร้างขวัญและกำลังใจเมื่อสำเร็จลุล่วงจะทำงาน

5.4 ความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ถือได้ว่าเป็นการตกผลึกของกระบวนการทางความคิดที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยสามารถรวบรวมแนวคิดจากนักวิชาการไว้ ดังนี้

สกนธ์ ภู่งามดี (2547: 60) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือความคิดที่นำไปสู่การทำให้สิ่งที่พบเห็นในปัจจุบันมีลักษณะแปลก แตกต่างกว่าที่ปรากฏอยู่เดิม จากรูปเหมือนจริงอย่างที่สุดให้กลายเป็นรูปทรงเหลี่ยม หรือรูปทรงยี่ดัว หรือบิดเบี้ยว แม้กระทั่งการตัดทอนและการทำลายรูปทรงสิ่งเหล่านี้คือการสร้างสรรค์ทั้งสิ้น หากการสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นในระบบความคิด นั้นหมายถึง การเกิดจินตนาการ (Imagination) ในมนุษย์ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ถูกนำมาถ่ายทอดผ่านการลงมือปฏิบัติงานจนออกมาเป็นผลงานอย่างใดอย่างหนึ่ง

วนิช สุรรัตน์ (2547: 164) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากจินตนาการโดยมีลักษณะที่แตกต่างไปจากความคิดของบุคคล ความคิดสร้างสรรค์อาศัยพื้นฐานจากประสบการณ์เดิม คือ ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การศึกษาเหตุผล และการใช้ปัญญาในการจัดสร้างรูปแบบของความคิดในรูปแบบใหม่อาจแสดงออกมาเป็นรูปธรรมอย่างประจักษ์ชัดหรือมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานให้มีความคิดเชื่อมโยงจนเกิดความประจักษ์ชัด และก่อให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ๆ ทำให้เกิดผลงานทางศิลปะและวิทยาการสาขาต่างๆ รวมทั้งผลงานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอันเป็นประโยชน์แก่สังคม ประเทศชาติ และมนุษยชาติ

สุวิทย์ มูลคำ (2547: 9) กล่าวถึงความหมายความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) คือ กระบวนการทางปัญญาที่สามารถขยายขอบเขตความคิดที่มีอยู่เดิมสู่ความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดเดิมและเป็นความคิดที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

ทวีเดช จีwabang (2549: 1-2) ให้ความหมายว่า การกล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ในภาพของสังคมจึงมักกล่าวถึงที่สัมพันธ์กับการมีอิสรภาพ การคิดค้นสิ่งใหม่ๆ และเลยไปถึงสังคมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์มวลวัตถุอย่างไรก็ตามการกล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์มิได้สัมพันธ์แต่เพียงการผลิตวัตถุเท่านั้น แต่ความคิดสร้างสรรค์ได้ก้าวสู่การดำรงชีวิต ศิลปกรรม รวมทั้งการเลือกสรรอีกด้วย นักจิตวิทยาและนักศึกษาระดับต้นได้ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ไว้มากมาย บางท่านให้ความหมายทางวัตถุ เช่น การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์บ้าง เน้นถึงกระบวนการสร้างสรรค์บ้าง ลักษณะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์บ้าง หรือสภาพการณ์ของความคิดสร้างสรรค์อย่างไรก็ตาม ความหมายเหล่านั้นจะรวมถึงผลผลิตของบางสิ่งบางอย่างที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์หมายถึง สร้างให้มีให้เป็นขึ้น เหนือมิต การทำให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ด้วยอำนาจพิเศษ การทำการผลิต การวาดรูป หรือการสร้างสื่อใดๆ ให้เกิดขึ้นใหม่มีคุณสมบัติในการสร้างหรือตกแต่งให้ได้ลักษณะ หรือสิ่งที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร โดยสรุป ลักษณะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

- 1) มีความสามารถในการคิดพลิกแพลงแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงด้วยดี
- 2) ไม่ชอบทำตามอย่างผู้อื่นโดยมีเหตุผล
- 3) มีจิตใจจดจ่อและผูกพันกับงาน และมีความอดทนอย่างทรหด
- 4) เป็นผู้ไม่ยอมเลิกล้มอะไรง่าย ๆ หรือเป็นนักสู้ที่ดี
- 5) มีความคิดคำนึงหรือจินตนาการสูง
- 6) มีลักษณะความเป็นผู้นำ
- 7) มีลักษณะขี้เล่น รื่นเริง
- 8) ชอบรับประสบการณ์ใหม่ๆ
- 9) นับถือตนเอง และเชื่อมั่นในตัวเองสูง
- 10) มีความคิดอิสระ และยืดหยุ่น
- 11) ยอมรับและสนใจสิ่งแปลกๆ
- 12) มีความซับซ้อนในการรับรู้
- 13) กล้าหาญ กล้าเผชิญความจริง
- 14) ไม่ค่อยเคร่งครัดกับระเบียบแบบแผน
- 15) ไม่ยึดมั่น (Dogmatism) ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินไป ชอบทำงานเพื่อความสุขและความพอใจของตนเอง
- 16) มีอารมณ์ขัน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549: 4) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่าง

เหมาะสม และความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลิตผลงานที่แตกต่างไปจากคนอื่น เป็นความรู้สึกที่ไวต่อปัญหา หรือข้อบกพร่องที่ขาดหายไปแล้วรวบรวมความคิดนั้นตั้งเป็นสมมติฐาน ทดสอบสมมติฐานแล้วรายงานผลที่ได้

จิตติมา วรรณศรี (2550: 66) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลในการคิดหรือสร้างสิ่งใหม่ที่สามารถนำมาใช้กับสถานการณ์หรือแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยการมีความคล่องตัวในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด การคิดสิ่งใหม่และความละเอียดลออในการคิด ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถอย่างหนึ่งของผู้บริหารทุกคนในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความคิด การกระทำหรือสร้างผลผลิตแปลกใหม่ตลอดเวลาสนองนโยบาย ซึ่งมาจากการรวบรวมความรู้และประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ บุคลากรใหม่เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551: 177) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถในการจินตนาการและรวบรวมความรู้ความคิดเดิมอย่างหลากหลายและรวดเร็ว แล้วสร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่ของตนเอง สามารถคิดนอกกรอบได้มีผลงานการคิด สามารถริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานหรือสิ่งใหม่ๆ ได้ เช่น งานเขียน งานศิลปะ งานสร้างสรรค์ผลงานอื่นๆ

สุพรรณิ ดวงแก้ว (2555: 13) ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณภาพที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน หากได้รับการส่งเสริมพัฒนาและ นำไปใช้ให้เหมาะสม ก็เกิดประโยชน์มหาศาล หากประชากรในสังคมใด มีทรัพยากรบุคคลที่มี ความคิดสร้างสรรค์สูง ก็ย่อมเป็นแรงขับให้สังคมนั้นพัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นบุคคลที่จำเป็นอย่างยิ่งในทุกสังคม การพัฒนาประชากรให้เป็นนักคิดสร้างสรรค์จึง เป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่ง ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างมากในปัจจุบันทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ในการ แก้ปัญหาและผลิตผลงานอย่างสร้างสรรค์ในอนาคต สังคมมีแนวโน้มที่จะทวีความสลับซับซ้อนมากขึ้น บุคคลต้องใช้ความรู้ ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์ไปในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดเพื่อให้ค้นพบสิ่งใหม่เพื่อการแก้ไขปัญหา ใช้การจินตนาการ สร้างเป็นความรู้ ความคิดใหม่ คิดคล่องคิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ สร้างสรรค์การทำงาน เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความคิด การกระทำหรือสร้างผลผลิตแปลกใหม่ตลอดเวลา ซึ่งมาจากการรวบรวมความรู้และประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ บุคลากรใหม่เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

5.5 การมีวิสัยทัศน์

การมีวิสัยทัศน์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์มาจากแนวคิด ทฤษฎี ของนักวิชาการหลายๆ ท่าน ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดของนักวิชาการดังนี้

นิคม นาคอ้าย (2549: 64) สรุปเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ของคนเป็นผู้นำไว้ว่า หมายถึง ผู้นำที่ต้องมีคุณลักษณะของการกระตุ้นให้เกิดการผานวิสัยทัศน์ สำหรับการใช้งานเทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้และสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาที่เอื้อต่อ การนำวิสัยทัศน์สู่ความเป็นจริง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550: 24) ได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ไว้ในหนังสือ Super Leadership ไว้ว่าวิสัยทัศน์หมายถึง จินตภาพในอนาคตที่เด่นชัดอยู่ในความคิดซึ่งตั้งอยู่ บนพื้นฐาน ของความเข้าใจสภาพปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต จินตภาพดังกล่าวจะมี อิทธิพลต่อการ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นมุ่งมั่นสู่ผลสัมฤทธิ์ ที่ได้วางไว้ วิสัยทัศน์เป็นลักษณะ นิสัยที่มุ่งมั่นต่อสิ่งที่เราปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นพลังแห่งความสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นแรงกระตุ้น (Stimulation) ให้เราสามารถวางแผนได้อย่างชัดเจน

บังอร ไชยเผือก (2550: 18) ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ว่า หมายถึง การรู้จักแสวงหา ความรู้ความเข้าใจในบริบทสังคม รู้จักหาข้อมูลบนพื้นฐานของความเป็นจริง สามารถใช้ วิจารณ์ญาณในการแยกแยะ และมีอิสระในการเลือกปฏิบัติอย่างเท่าทันและสมเหตุสมผล

นิพนธ์ สาแดงเดช (2550: 27) ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ว่า วิสัยทัศน์ หมายถึง การสร้างภาพอนาคตมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ที่มีความเป็นไปได้ และต้องเหมาะสมกับ สภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาของตน และพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่เป็นจริง

ประภัสสร บุญมี (2550: 162-163) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วิสัยทัศน์ หมายถึง เป้าหมาย ทางเทคนิคสังคม และระบบค่านิยม ถือว่าเป็นพลังผลักดันองค์กรให้การดำเนินงานเป็นไปตาม เป้าหมาย เพราะวิสัยทัศน์นั้น ถือว่าเป็นความเชื่อหลักและค่านิยมขององค์กร เป็นความมุ่งมั่น ระยะยาวขององค์กร ต่อคนงาน ต่อผู้ถือหุ้นและต่อลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ บริษัทต่างๆ รู้ดีว่า ค่านิยมนั้นมี คุณค่าและมีความหมายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเห็นผล

สุรภา เกตุมาลา (2552: 26) กล่าวถึงวิสัยทัศน์ (Vision) ว่า วิสัยทัศน์จะเป็น ความคิดเห็น ซึ่งเป็นการมองภาพความสำเร็จร่วมกันทั้งองค์กร ซึ่งจะมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ด้วยความรู้สึก ผูกพันบนพื้นฐานของค่านิยมปรัชญา ความเชื่อ ที่คล้ายคลึงกัน ส่งผลให้เกิด การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายไปในทางเดียวกัน

ธีรเดช ไหมจ้อย (2553: 30) สรุปไว้ว่า วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง สภาพการณ์ในอนาคต ซึ่ง เป็นจุดมุ่งหมายของท้องถิ่นที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า เพราะเราเชื่อว่า หากสภาพการดังกล่าวเกิดขึ้นแล้ว จะส่งผลให้เกิดคุณค่าหรือค่านิยมบางประการที่เรายึดถือ เช่น คุณภาพชีวิตของ ประชาชน การเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง วิสัยทัศน์เป็นผลรวมของการสรุปบทเรียนจากอดีต (พิจารณาว่าองค์กร

มีข้อเด่น ข้อด้อย อะไรบ้าง) พิจารณาว่าปัจจุบันองค์กรเป็นแบบใด คือมีบทบาทหน้าที่ในระดับใด และมุ่งหวังถึงอนาคตข้างหน้า “สรุปการกำหนดวิสัยทัศน์คือการตอบคำถามว่า ท้องถิ่นต้องการอะไรในอนาคต”

สุจิตราภรณ์ สาเกาอินทร์ (2553: 31) กล่าวถึงวิสัยทัศน์ ว่าเป็นเรื่องของจิตใจโดยตรง หมายถึง ภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้นำและสมาชิกในองค์กรร่วมกันวาดฝันหรือจินตนาการขึ้น โดยมีพื้นฐานอยู่บนความจริงในปัจจุบันเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ ภารกิจ ค่านิยมและความเชื่อมั่นเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งพรรณนาให้เป็นถึงทิศทางขององค์กรอย่างชัดเจน มีพลัง ทำทายทะเยอทะยาน มีความเป็นไปได้ เน้นถึงความมุ่งมั่นที่จะหาสิ่งที่ยิ่งใหญ่หรือดีที่สุดให้กับลูกค้าหรือสังคม

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง (2553: 70) ได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ไว้ในหนังสือ ภาวะผู้นำไฟบริการ (Sevent leadership) ไว้ว่าวิสัยทัศน์หมายถึงคุณลักษณะของผู้บริหาร ในการมองภาพอนาคต ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การตระหนักรู้ตัวเอง (Awareness) หมายถึงความรู้ ความเข้าใจ ในการไตร่ตรองปัญหาต่างๆ 2) การมองการณ์ไกล (Foresight) หมายถึง ความสามารถในการมองอนาคต การคาดการณ์ล่วงหน้า 3) การสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) หมายถึงความสามารถในการมองสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การมองเห็นสถานการณ์ทุกมิติอย่าง ลึกซึ้ง

อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554: 30) วิสัยทัศน์ หมายถึง การสร้างภาพอนาคต หรือการมอง อนาคต ซึ่งจะเป็นเป้าหมายในการเดินไปสู่อนาคต โดยวิธีการนำเอาระบบการวางแผนมาใช้หรือหมายถึงสิ่งที่อยากเห็นในอนาคตและเป็นสิ่งที่ดีกว่าเดิม วิสัยทัศน์จะเกิดจากรู้จักคิดโดยใช้ ปัญญาและมุ่งมั่นให้เกิดขึ้นจริง

จากการศึกษานิยามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์จากนักวิชาการหลายๆ ท่าน สรุปได้ว่าผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการมองภาพความสำเร็จที่ต้องการให้องค์กรของตนเป็น ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจสภาพปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงในอนาคตโดยที่เป้าหมายมีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ เพื่อให้สามารถวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่พึงปรารถนาในอนาคต

6. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตร

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม กระบวนการคิดแบบสร้างสรรค์จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผลงานให้มีคุณค่าและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การแก้ปัญหา ความยืดหยุ่น การสร้างแรงจูงใจ และการมีวิสัยทัศน์ ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยความสำเร็จประการหนึ่งของผู้บริหารที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งในปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งต้องยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เป็นหลัก ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงมีส่วนอย่างมากที่จะผลักดันให้ผู้บริหารเสริมสร้างและกระตุ้นการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถบริหารจัดการหลักสูตร ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุน และกำกับดูแลให้ครูสามารถจัดการหลักสูตรได้อย่างครอบคลุม สอดคล้องกับหลักสูตรและทิศทางการบริหารประเทศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน

นักวิชาการหลายท่านได้มีการศึกษา วิจัย และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ไว้ดังนี้

พิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550: 96-97) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับการปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง ในด้านการเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติอยู่ในลำดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านชีวสังคม ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหารกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกันสูงกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ พฤติกรรมการบริหาร ความคาดหวังคุณภาพของนักเรียน

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกันน้อยกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำงาน (X2) ขนาดของโรงเรียน ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกันน้อยกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ได้แก่ การบริหารเวลา คุณวุฒิทางการศึกษา 3) คำนวณหาค่าสำคัญของตัวแปรโดยรวม ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 ตัว ได้แก่

พฤติกรรมกรรมการบริหาร ความคาดหวังคุณภาพของนักเรียน คุณวุฒิทางการศึกษา และภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีค่าทำนายรวมร้อยละ 48.90

วันเผด็จ มีชัย (2554: 1-2) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหาร วิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการการเรียน การสอน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามลำดับ อันดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ส่วนการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ตามลำดับ อันดับสุดท้าย คือ ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กัน ในทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดขอนแก่น (Y) ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิเคราะห์ สมการถดถอยพหุคูณมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.867 มีค่าสัมประสิทธิ์ การทำนายร้อยละ 75.10 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำทางวิชาการแต่ละด้านที่ส่งผล ต่อการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาครู (X5) ด้านการนิเทศการศึกษา (X4) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (X2) ด้านวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ (X1) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X6) ตามลำดับ

วิรัตน์ พงษ์มิตร (2555: 360) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้แก่ ปัจจัย ด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านบรรยากาศ ปัจจัยด้านทรัพยากร และปัจจัยด้านนักเรียน โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศ ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้าน ผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านหลักสูตร มีความสัมพันธ์ ทางบวกระดับมากกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิตยา กาญจนารักษ์ (2555: 2) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ตามทัศนะ

ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเมื่อได้ดำเนินการตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันระหว่างตัวแปรที่เป็นปัจจัยการบริหารกับกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 เรียบร้อยแล้ว พบว่า ปัจจัยการบริหารทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ด้านชุมชนและผู้ปกครอง ด้านวัสดุหลักสูตร และด้านผู้บริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ 0.074 แสดงว่าปัจจัยการบริหารด้านชุมชนและผู้ปกครอง ด้านวัสดุหลักสูตร และด้านผู้บริหาร สามารถทำนายกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 ได้ร้อยละ 74

สมนึก แซ่อึ้ง (2556: ออนไลน์) รูปแบบการส่งเสริมการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขความสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การที่ผู้บริหารคณะครูและบุคลากรเข้ารับการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการช่วยให้การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญเรื่องการใช้หลักสูตร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน หากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้การพัฒนาและใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จได้โดยง่าย ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนา และใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นและชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ ดังนั้นหากผู้บริหารสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างชัดเจน และให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับ คณะครูในโรงเรียนได้ จะสามารถทำให้การใช้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายได้ไม่ยาก ครูผู้สอนเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการจัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ โดยเฉพาะเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งรวมถึงการเลือกวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน แนวการวัดประเมินผลอิงมาตรฐาน ตลอดจนการวิจัยปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาการสอนของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมหมาย อ่ำดอนกลอย (2556: 6) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการบริหารและการจัดการการศึกษา โดยผู้บริหารต้องมีการนำการเปลี่ยนแปลง (Leading change) มีทักษะในการแก้ปัญหา (Problem solving) มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งต้องเป็นผู้นำทาง และเป็นผู้สนับสนุนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานศึกษาเกิดความตื่นตัวและพร้อม

ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการ เรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21

วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก (2560: ออนไลน์) ได้นำเสนอคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นมืออาชีพ คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งคือหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร ศาสตร์การสอน รูปแบบการเรียนการสอน และความก้าวหน้าทางวิทยาการที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวนี้จะมีความสัมพันธ์กับความเป็นนักวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีความรู้ความชำนาญสูงในเรื่องหลักสูตรและการสอนมักจะได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางวิชาการ ถือได้ว่าเป็นเนื้อหาสาระชั้นสูงที่ผู้บริหารต้องไม่มองข้าม และเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างศรัทธาในหมู่ครู บุคลากรทางการศึกษา และในแวดวงการบริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาได้ให้แนวหลักสูตรและการดำเนินงานตามหลักสูตรในแนวใหม่ที่แตกต่างจากระบบเก่าโดยสิ้นเชิง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ที่สามารถเห็นภาพรวมของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ทั้งระบบได้ไม่ยากนัก และจะเห็นได้โดยง่ายว่าสัมพันธ์โดยตรงกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งผู้บริหารสามารถใช้ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการในโรงเรียนของตนเองได้โดยตรง

จากทัศนะของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งยังมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้การบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

พิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550: 96-97) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดัง ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับการปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดัง ในด้านการเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติอยู่ในลำดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านชีวสังคม ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหารกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดัง พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกันสูงกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ พฤติกรรมการบริหาร ความคาดหวังคุณภาพของนักเรียน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกันน้อยกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำงาน

(X2) ขนาดของโรงเรียน ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกันน้อยกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ได้แก่ การบริหารเวลา คุณวุฒิทางการศึกษา 3) ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรโดยรวม ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 ตัว ได้แก่ พฤติกรรมการบริหาร ความคาดหวังคุณภาพของนักเรียน คุณวุฒิทางการศึกษา และภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีค่าทำนายรวมร้อยละ 48.90

รุ่งนภา นุตวงศ์ และคณะ (2553: 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สรุปผลการวิจัยนาร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปผลการวิจัยเป็นด้านๆ ดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่าหัวข้อที่ผู้เข้ารับการอบรมระบุว่ามีความเข้าใจมากจะเป็นหัวข้อเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการกว้างๆ เช่น เรื่องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนหัวข้อที่ต้องอาศัยความเข้าใจจากการฝึกปฏิบัติ ได้แก่ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ระบุว่ามีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางและน้อย ตามลำดับ ทั้งนี้ เพราะขาดโอกาสในการลงมือปฏิบัติอย่างเพียงพอ

2. สภาพและปัญหาในการนำหลักสูตรแกนกลางสู่การปฏิบัติ กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่ครบตามขั้นตอน และขั้นตอนที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการคือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และการศึกษารอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจของบุคลากร ซึ่งพบว่าบุคลากรทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่นอกจากนั้น ยังพบปัญหาครูมีภาระงานอื่นๆ มาก นอกเหนือจากการสอน ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ โรงเรียนต้นแบบที่นาร่องการใช้หลักสูตรเพียง ร้อยละ 38.97 จัดทำหน่วยการเรียนรู้เพื่อใช้ในการเรียนการสอนเสร็จครบ ทุกหน่วย โรงเรียนที่เหลือมากกว่าครึ่งหนึ่งยังจัดทำหน่วยการเรียนรู้ไม่เสร็จ

จักรกฤษณ์ วงษ์วิทยานันท์ (2554: บทคัดย่อ) หัวหน้างานวิจัยและพัฒนาการศึกษา ศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาในโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรณีศึกษา โรงเรียนท่าหลวงวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ความสามารถการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ขาดการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนขาดการวางแผนประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามสภาพ

จริงทั้งก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้ การวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนยังไม่มีในการทำวิจัยหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง

คมสัน เทพกลาง (2554: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา และเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา ตามความคิดเห็น ของครูจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัด นครราชสีมาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน และมีขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีความเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555: 133) ได้ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการแสดงออกภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาจำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และความมีอิทธิพลของแต่ละปัจจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 684 คน ได้มาโดยวิธีการวิธีการสุ่มแบบสัดส่วน และวิธีการสุ่มแบบง่ายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรมลิสเรลวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง มีผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษามีระดับการแสดงออกภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารที่มีเพศต่างกัน มีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารที่มีอายุต่างกัน มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่างกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดสามปัจจัย คือ แรงจูงใจภายใน สภาพแวดล้อมแบบเปิด และความรู้เชิงลึก เมื่อศึกษาเปรียบเทียบด้านเพศ อายุ และประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร พบว่าไม่แตกต่างกัน โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กาญจนา ตีลา (2556: 103) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน เครือข่ายที่ 19 ตามความคิดเห็นของครู พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้านที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางเขน เครือข่ายโรงเรียนที่ 19 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู มีการไว้วางใจและการเจรจาที่ดี ซึ่งแปลว่า ผู้บริหารต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตา ความยุติธรรม ความเป็นกลาง ความกล้าหาญ ความอดทน ความมีวินัย ความมุ่งมั่น ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการบริหารและการเป็นแม่แบบที่ดี จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมาก และเป้าหมายในการจัดการศึกษาของเครือข่ายที่ 19 สำนักงานเขตบางเขนคือ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีวิจรรย์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนเห็นคุณค่าและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ครู และนักเรียนมีความรู้ความสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนบริหารงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนมีอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม สะอาด มีบรรยากาศเป็นวิชาการ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน เครือข่ายที่ 19 ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายได้นั้นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในระดับมาก ซึ่งหลักการภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นี้เป็นหลักการของการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวสู่ความเป็นโรงเรียนแห่งคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทำให้โรงเรียนก้าวสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลและเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ในอนาคต

บวร เทศารินทร์ (2560: ออนไลน์) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 พบว่า 1) คุณลักษณะผู้อำนวยการสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย รัก ศรัทธา ภาควิชาในศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของความเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา มุ่งมั่นในการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างวัฒนธรรมคุณภาพและวัฒนธรรมประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานโดยกระบวนการมีส่วนร่วม มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำทางวิชาการและสามารถส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของชาติและหลักการจัดการเรียนรู้ สามารถบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ให้ความสำคัญและส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สามารถจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และ 3) การบริหาร และการจัดการในสถานศึกษา ประกอบด้วย ความสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ นโยบาย การกิจของสถานศึกษาและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อำนวยการสถานศึกษา สามารถวางแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและหลักการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม สามารถประยุกต์ใช้ หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดความคุ้มค่า สามารถบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาแสดงความสามารถในทางวิชาการ สามารถบริหารจัดการระบบภาคีเครือข่ายการพัฒนาสถานศึกษา สามารถนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผล สามารถวิเคราะห์กฎหมาย กฎ ระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แอน (Ann: 2000: 35) ได้ศึกษาความต้องการในการพัฒนาและปฏิรูปหลักสูตรพบว่า ครูระบุความต้องการในการวางแผน การแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับการสอน งบประมาณ การยอมรับ จากผู้บริหารและต้องการข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ด้านการสอน และการประเมินในชั้นเรียน

ยูเนสโก (UNESCO: 2000: 47) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศ ในทวีปเอเชีย ได้แก่ ออสเตรเลีย บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิlippินส์และศรีลังกา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารในระดับต่างๆ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและขาดการติดตามการใช้หลักสูตรของครู นอกจากนี้หลักสูตรยังขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบและศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

กาเลน (Glenn: 2000: 33) ได้ศึกษาถึงความเข้มแข็งและความอ่อนแอของการพัฒนาหลักสูตรด้านการวางแผน เรื่องเนื้อหาและการประเมินหลักสูตร พบว่า นักพัฒนาหลักสูตรต้องการให้มีความสัมพันธ์อันดีกับท้องถิ่น เน้นความสำคัญเรื่องกระบวนการเรียนรู้ การวางแผนหลักสูตรและเทคนิคการประเมินหลักสูตร

อัลเลนและคณะ (Allen; & Others: 2000: 55) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักพัฒนาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ การจัดการและการบริหารหลักสูตร การเลือกและการจัดการเนื้อหาและการประเมินหลักสูตร

ฮาเลย์ (Halay. 2000: Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ของที่ตั้งโรงเรียนและประสบการณ์ของครูที่มีผลต่อครูผู้สอน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ของที่ตั้งระดับประสบการณ์ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเมืองและชนเมือง

โดยแบบสอบถามจะมีทั้งการสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม และเก็บแบบสอบถามเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสรุปผลการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองมีความสัมพันธ์ต่อครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และระดับประสบการณ์ของครูเป็นปัจจัยที่มีผลตรงกันข้ามแต่ไม่มีความแตกต่างกัน ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้คือ ต้องมีการพัฒนาครูในโรงเรียนที่จะสนับสนุนครูทุกคนให้มีโอกาสพัฒนาตนเอง รวมทั้งมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง

สเตอร์นเบิร์ก (Sternberg. 2006: 27) ในฐานะสมาชิกของสมาคมผู้บริหารสถานศึกษาแห่ง แคลิฟอร์เนีย ได้ศึกษาถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้บริหาร สถานศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ผู้นำในสถานศึกษาจำเป็นต้องมองเห็นถึงความต้องการของ บรรดาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งหลาย รวมถึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้พวกเขาได้แสดงความ คิดเห็น และแสดงวิสัยทัศน์ได้อย่างเต็มที่ในลักษณะการเพิ่มพลังอำนาจที่สำคัญจะต้องสามารถนำพาให้พวกเขาร่วมกันสร้างบรรยากาศที่ดีของสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์นั่นเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน
ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน แบ่งเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่
พิเศษจำนวน 19 โรงเรียน ขนาดใหญ่จำนวน 19 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 24 โรงเรียน
และสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 5 โรงเรียน โดยมีครูจำนวนทั้งสิ้น 5,057 คน (สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. 2558)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 361 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่ม
ตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608)
แล้วนำมาทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random Sampling) ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ออกตามขนาดของสถานศึกษาได้ ขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 19 โรงเรียน
ขนาดใหญ่จำนวน 19 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 24 โรงเรียน และสถานศึกษาขนาดเล็ก
จำนวน 5 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยแบ่งออกเป็น ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 102 คน ขนาดใหญ่ จำนวน 102 คน ขนาดกลาง
จำนวน 130 คน และขนาดเล็ก จำนวน 27 คน

ขั้นที่ 3 สุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานแบบไม่ใส่คืน ร้อยละ 50 ของแต่ละขนาด ได้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดใหญ่พิเศษ
จำนวน 10 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 10 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 12 โรงเรียน
และขนาดเล็ก จำนวน 3 โรงเรียน

ขั้นที่ 4 สุ่มอย่างง่ายครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 361 คน ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	สถานศึกษา	ครู	สถานศึกษา	ครู
ใหญ่พิเศษ	เตรียมอุดมศึกษา	192	โรงเรียนที่ 1	11
ใหญ่พิเศษ	สวนกุหลาบวิทยาลัย	147	โรงเรียนที่ 2	11
ใหญ่พิเศษ	โยธินบูรณะ	107		
ใหญ่พิเศษ	รัตนโกสินทร์สมโภช บางขุน เทียน	105		
ใหญ่พิเศษ	ศึกษานารี	169	โรงเรียนที่ 3	10
ใหญ่พิเศษ	ศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์	144	โรงเรียนที่ 4	10
ใหญ่พิเศษ	เทพศิรินทร์	141	โรงเรียนที่ 5	10
ใหญ่พิเศษ	มัธยมวัดสิงห์	180		
ใหญ่พิเศษ	มัธยมวัดหนองแขม	108		
ใหญ่พิเศษ	สตรีวิทยา	107	โรงเรียนที่ 6	10
ใหญ่พิเศษ	สามเสนวิทยาลัย	125		
ใหญ่พิเศษ	นวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล	108	โรงเรียนที่ 7	10
ใหญ่พิเศษ	บางปะกอกวิทยาคม	118		
ใหญ่พิเศษ	วัดนวลนรดิศ	98		
ใหญ่พิเศษ	ศึกษานารีวิทยา	142		
ใหญ่พิเศษ	ทวีธาภิเศก	121	โรงเรียนที่ 8	10
ใหญ่พิเศษ	วัดราชโอรส	103		

ตาราง 2 (ต่อ)

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	สถานศึกษา	ครู	สถานศึกษา	ครู
ใหญ่พิเศษ	ชินโรสวิทยาลัย	71	โรงเรียนที่ 9	10
ใหญ่พิเศษ	สวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี	112	โรงเรียนที่ 10	10
รวม				102
ใหญ่	โพธิสารพิทยากร	109	โรงเรียนที่ 11	11
ใหญ่	สตรีวัดอัมพวัน	46	โรงเรียนที่ 12	11
ใหญ่	ปัญญาวรรค	43		
ใหญ่	เบญจมาศวิทยาลัย ในพระบรม ราชูปถัมภ์	78	โรงเรียนที่ 13	10
ใหญ่	จันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม	85	โรงเรียนที่ 14	10
ใหญ่	บางมดวิทยา สีสุขหาวัดจวน อุปถัมภ์	65		
ใหญ่	สันติราษฎร์วิทยาลัย	85	โรงเรียนที่ 15	10
ใหญ่	อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย	107		
ใหญ่	ราชวินิต มัธยม	80	โรงเรียนที่ 16	10
ใหญ่	วัดราชบพิธ	95		
ใหญ่	สตรีวัดระฆัง	87	โรงเรียนที่ 17	10
ใหญ่	ราชวินิตบางแคปานขำ	63		
ใหญ่	วัดอินทาราม	62	โรงเรียนที่ 19	10
ใหญ่	มัธยมวัดดุสิตาราม	85	โรงเรียนที่ 20	10
รวม				102
กลาง	มัธยมวัดมกุฏกษัตริย์	98		
กลาง	วัดราชาธิวาส	58		
กลาง	มหารณพาราม	81	โรงเรียนที่ 21	11
กลาง	ไทรมิตรวิทยาลัย	57	โรงเรียนที่ 22	11
กลาง	มัธยมวัดนายโรง	51	โรงเรียนที่ 23	11

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	สถานศึกษา	ครู	สถานศึกษา	ครู
กลาง	ชนบุรีวรเทพีพลารักษ์	42	โรงเรียนที่ 24	11
กลาง	ศิลาจารย์พัฒนา	63	โรงเรียนที่ 25	11
กลาง	ที่ปังกรวิทยาพัฒน์ (วัดน้อยใน) ในพระราชูปถัมภ์ฯ	48	โรงเรียนที่ 26	11
กลาง	ฤทธิณรงค์รอน	72		
กลาง	สุวรรณพลับพลาพิทยาคม	19	โรงเรียนที่ 27	11
กลาง	นวนรนิติวิทยาเขต รัชมังคลา ภิเษก	45		
กลาง	วิมุตยารามพิทยากร	34	โรงเรียนที่ 28	11
กลาง	ทวิธาภิเศก บางขุนเทียน	55		
กลาง	แจรงร้อนวิทยา	28		
กลาง	โยธินบูรณะ ๒ (สุวรรณสุทธาราม)	50		
กลาง	มัธยมวัดเบญจมบพิตร	52	โรงเรียนที่ 29	11
กลาง	วัดน้อยนพคุณ	48	โรงเรียนที่ 30	11
กลาง	วัดบวรมงคล	25	โรงเรียนที่ 31	10
กลาง	วัดรางบัว	40		
กลาง	วัดประดู่ในทรงธรรม	58		
กลาง	มัธยมวัดดาวคนอง	28		
กลาง	ไชยนิมพลีวิทยาเขต	33	โรงเรียนที่ 32	10
กลาง	อุบลรัตนราชกัญญาราช วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร	28		
กลาง	มักกะสันพิทยา	29		
รวม				130

ตาราง 2 (ต่อ)

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	สถานศึกษา	ครู	สถานศึกษา	ครู
เล็ก	วัดบวรนิเวศ	40	โรงเรียนที่ 33	9
เล็ก	สวนอนันต์	22		
เล็ก	พิทยาลงกรณ์พิทยาคม	10		
เล็ก	วัดสระเกศ	24	โรงเรียนที่ 34	9
เล็ก	วัดสังเวช	24	โรงเรียนที่ 35	9
รวม				27
รวม	67	5,057	35	361

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดจำนวน 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์ผลจากคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสร้างเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานอยู่ในระดับมากการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

กำหนดเกณฑ์ในการให้ค่าคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550: 17)

- 5 คะแนน หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก
- 3 คะแนน หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อย
- 1 คะแนน หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์
การแปลผลตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (พิสนุ ฟองศรี. 2549: 25)

4.50 – 5.00	หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก
2.50 – 3.49	หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับ
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ตนปฏิบัติงานอยู่ตามองค์ประกอบ
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 5 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ
น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550: 17)

5 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ มากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ มาก
3 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ ปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ น้อย
1 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การแปลผล
ตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (พิสนุ ฟองศรี. 2549: 25)

4.50 – 5.00	หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับ มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับ มาก
2.50 – 3.49	หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับ ปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับ น้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า
5 ระดับ โดยมีรายละเอียดของวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

2. ศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีต่างๆ ตามที่กำหนดในรอบและแนวความคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่ต้องการวัด

4. ร่างแบบสอบถาม โดยทำการเขียนข้อความให้มีความครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามศัพท์เฉพาะและเป็นไปตามสัดส่วนของผังออกข้อคำถาม ดังนี้

4.1 ร่างข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

4.2 ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 27 ข้อ

4.3 ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ

5. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อประธานกรรมการ และกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อพิจารณา และปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

6. นำแบบสอบถามที่ประธานกรรมการ กรรมการควบคุมปริญญาโทตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ข) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็นสอดคล้องต้องกัน (Index of Item-objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้ที่มีเกณฑ์ค่า $IOC \geq .5$ ขึ้นไป พบว่าข้อคำถามตอนที่ 2 การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 27 ข้อ และตอนที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 30 ข้อ ใช้ได้ทุกข้อคำถาม ในส่วนของแบบสอบถามตอนที่ 2 ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .6 – 1.0 และแบบสอบถามตอนที่ 3 ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .6 – 1.0 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประเมิน

7. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอประธานกรรมการ และกรรมการควบคุมปริญญาโทพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

8. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข จนมีความสมบูรณ์ และมีความเหมาะสมไปทดลอง (Try out) กับครูในโรงเรียนสตรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Corrected Item Correlation) ของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

9. นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพ โดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .99 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เท่ากับ .98 ด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับ .99

10. จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 35 โรงเรียน จำนวน 361 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้น
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 361 ชุด พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 361 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน และสถิติอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐาน

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ทั้งในตอนต้นที่ 1 ตอนต้นที่ 2 และตอนต้นที่ 3
2. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้การคำนวณการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. วิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Analysis) ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยหาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

6. วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย
1) ด้านการแก้ปัญหา 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจ 4) ด้านความคิด
สร้างสรรค์ 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise
Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาค่า IOC เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ค่า $IOC \geq .5$

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 และภาพรวม
ทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
กำหนดค่า $r \geq .7$

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน

2.1.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency)

2.1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.1.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.2.1 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation
Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 1

2.2.2 วิเคราะห์ค่าถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression
Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที (t-distribution)
F	แทน	ค่าสถิติแจกแจงแบบเอฟ (F- distribution)
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
r	แทน	ค่าความสัมพันธ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนายตัวพยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปของคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปของคะแนน มาตรฐาน
P-value	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability) ของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ
PSA	แทน	ด้านการแก้ปัญหา
FLX	แทน	ด้านความยืดหยุ่น
MOT	แทน	ด้านการสร้างแรงจูงใจ
CRE	แทน	ด้านความคิดสร้างสรรค์
VIS	แทน	ด้านการมีวิสัยทัศน์
$\bar{Y}$	แทน	ค่าระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถูกพยากรณ์ใน รูปของคะแนนดิบ
$\bar{Z}$	แทน	ค่าระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถูกพยากรณ์ใน รูปของคะแนนมาตรฐาน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตัวแปรตามปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน ที่เก็บรวบรวมได้ ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตัวแปรตามปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	109	30.2
หญิง	252	69.8
รวม	361	100

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 26 ปี	77	21.3
26-35 ปี	167	46.3
36-45 ปี	63	17.5
46-55 ปี	28	7.8
56-60 ปี	26	7.2
รวม	361	100
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	14	3.9
ปริญญาตรี	255	70.6
ปริญญาโท	88	24.4
ปริญญาเอก	4	1.1
รวม	361	100
ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน		
1-4 ปี	198	54.8
5-8 ปี	80	22.2
9-12 ปี	19	5.3
13 ปีขึ้นไป	64	17.7
รวม	361	100
ประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา		
มี	152	42.1
ไม่มี	209	57.9
รวม	361	100

จากตาราง 3 พบว่า ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70

ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 47

ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70.8

ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบันระหว่าง 1-4 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.6

ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 57

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐานใน 3 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐานโดยแจกแจง เป็นรายด้าน ภาพรวมและรายข้อ ดังปรากฏผลตามตาราง 4-5

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามรายด้านและภาพรวม

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	ระดับการบริหารหลักสูตร		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.26	.56	มาก
ด้านการส่งเสริมสนับสนุน	4.22	.51	มาก
ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ	4.14	.55	มาก
รวม	4.21	.45	มาก

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .56) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .51) และด้านการกำกับดูแลคุณภาพ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .55) ตามลำดับ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อได้ผล ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามรายข้อ

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการบริหารหลักสูตร		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.37	.66	มาก
2. สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.20	.66	มาก
3. สถานศึกษามีการกำหนดองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างครบถ้วน	4.22	.71	มาก
4. สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างรายวิชา ตลอดจนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้	4.33	.69	มาก
5. สถานศึกษามีการจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผล ประเมินผล	4.31	.69	มาก
6. สถานศึกษามีการนำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา	4.28	.66	มาก
7. สถานศึกษามีการนำเสนอระเบียบ การวัดผล ประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา	4.28	.64	มาก
8. สถานศึกษามีการประกาศใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.18	.75	มาก
9. สถานศึกษามีการดำเนินการ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย	4.21	.71	มาก
10. สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	4.24	.71	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการบริหารหลักสูตร		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
11. สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของทุกฝ่าย	4.09	.73	มาก
12. สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	4.18	.72	มาก
13. สถานศึกษามีการจัดครูได้ตรงตามสาขาวิชาเอก	4.43	.65	มาก
14. สถานศึกษามีการจัดครูได้ตรงตามความสามารถและความถนัด	4.36	.61	มาก
15. สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	4.17	.67	มาก
16. สถานศึกษาใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้บริหาร ครูผู้ปกครอง และชุมชน ในการวางแผนพัฒนา ตลอดจนตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา	4.14	.69	มาก
17. สถานศึกษามีการจัดระบบบริหารงานวิชาการที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร	4.21	.70	มาก
18. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.14	.72	มาก
19. สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย	4.01	.75	มาก
20. สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา	4.04	.69	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการบริหารหลักสูตร		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
21. สถานศึกษามีการประเมิน ติดตามผลหลักสูตร สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงหลักสูตร และการเรียนการสอน	4.11	.72	มาก
22. สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน	4.1	.63	มาก
23. ในแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาสามารถ พัฒนาผู้เรียนได้ครอบคลุมทุกด้าน	4.13	.67	มาก
24. สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงาน เป็นระยะๆ ทุกภาคเรียน	4.27	.65	มาก
25. สถานศึกษาใช้รายงานการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง	4.29	.68	มาก
26. สถานศึกษาจัดให้มีการวิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	4.11	.70	มาก
27. สถานศึกษามีการติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยนำผลที่ได้รับจากการวิจัยไปพัฒนาการเรียน การสอนอย่างต่อเนื่อง	4.12	.71	มาก

จากตาราง 5 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
คือ ข้อ 13 สถานศึกษามีการจัดครูได้ตรงตามสาขาวิชาเอก ($\bar{X}$ = 4.4, S.D. = .65) รองลงมาคือ
ข้อ 1 สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = .66)
และข้อ 14 สถานศึกษามีการจัดครูได้ตรงตามความสามารถและความถนัด ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. =
.61) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 19 สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม การใช้
หลักสูตรสถานศึกษาด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = .75)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 5 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยแจกแจงเป็นรายด้าน ภาพรวมและรายข้อ ดังปรากฏผลตามตาราง 6-7

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามรายด้านและภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการแก้ปัญหา	3.98	.66	มาก
ด้านความยืดหยุ่น	3.97	.65	มาก
ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.09	.64	มาก
ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.10	.59	มาก
ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.14	.62	มาก
รวม	4.05	.56	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = .56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = .62) รองลงมาคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = .59) ด้านการสร้างแรงจูงใจ ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = .64) ด้านการแก้ปัญหา ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = .66) และด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = .65) ตามลำดับ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อได้ผล ดังต่อไปนี้

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนก
ตามรายชื่อ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักรู้ถึงสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา	3.89	.89	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์สาเหตุ ของปัญหาได้อย่างถูกต้อง	3.79	.93	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งต่างๆ เพื่อการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ	3.82	.91	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ข้อมูลสารสนเทศ มาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา	3.90	.90	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสังเคราะห์แนวทาง การแก้ปัญหาในสถานศึกษาได้อย่างหลากหลาย	3.84	.93	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแก้ปัญหาให้บรรลุ จุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.77	.94	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษา มีความตระหนักรู้ถึงพฤติกรรม ของตนเอง	3.78	.98	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมและชุมชน	3.94	.92	มาก
9. ผู้บริหารสถานศึกษาให้อิสระแก่บุคลากรในการ แสดงความคิดเห็น	3.84	1.01	มาก
10. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดกว้างยอมรับฟัง ความคิดใหม่ๆ ที่มีความแตกต่างจากตนเอง	3.74	1.03	มาก
11. ผู้บริหารสถานศึกษาทราบถึงความต้องการของครู	3.66	.98	มาก
12. ผู้บริหารสถานศึกษา มีความพร้อมที่จะช่วยเหลือ ครู	3.69	1.02	มาก
13. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารเวลางาน ได้อย่างเหมาะสม	3.68	1.05	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
14. ผู้บริหารสถานศึกษามีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ	4.05	.95	มาก
15. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นให้ครูมองภาพความสำเร็จของสถานศึกษา	3.95	.95	มาก
16. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานให้กับครู	3.84	1.03	มาก
17. ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการคิดในแง่บวกต่อการปฏิบัติงาน	3.92	.971	มาก
18. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรสร้างเป้าหมาย พันธกิจ ตลอดจนวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.92	.96	มาก
19. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเชื่อมั่นว่าปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้	3.93	.97	มาก
20. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูเมื่องานสำเร็จลุล่วง	3.80	1.04	มาก
21. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถมองเห็นภาพความสัมพันธ์ของปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ	3.78	1.00	มาก
22. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดหรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อสนองนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา	3.84	.97	มาก
23. ผู้บริหารสถานศึกษามีการยอมรับและนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาพัฒนากระบวนการทำงาน	3.95	.95	มาก
24. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ได้อย่างเหมาะสม	3.86	.94	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
25. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการ สถานศึกษาแบบบูรณาการใหม่ เพื่อให้สอดคล้อง กับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น ได้อย่างเหมาะสม	3.85	.96	มาก
26. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถคาดการณ์ สภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้	3.86	.98	มาก
27. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถมองภาพความสำเร็จ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในองค์กรได้	3.91	.99	มาก
28. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายความสำเร็จ ของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน	3.91	1.00	มาก
29. เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาสอดคล้อง กับความต้องการในอนาคต	3.93	.98	มาก
30. ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่พึงปรารถนา ในอนาคต	3.91	.98	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 14 ผู้บริหารสถานศึกษามีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .95) รองลงมาคือ ข้อ 15 ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นให้ครูมองภาพความสำเร็จ ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .95) และข้อ 23 ผู้บริหารสถานศึกษามีการยอมรับและนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาพัฒนากระบวนการทำงาน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .95) และข้อ 8 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและชุมชนตามลำดับ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .92) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 11 ผู้บริหารสถานศึกษาทราบถึงความต้องการของครู ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = .98)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Analysis) ดังปรากฏผลตามตาราง 8-9

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายภายในภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตัวแปร	PSA	FLX	MOT	CRE	VIS
ด้านการแก้ปัญหา (PSA)	1.00	.75**	.71**	.72**	.70**
ด้านความยืดหยุ่น (FLX)		1.00	.78**	.71**	.71**
ด้านการสร้างแรงจูงใจ (MOT)			1.00	.73**	.75**
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (CRE)				1.00	.76**
ด้านการมีวิสัยทัศน์ (VIS)					1.00

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 8 พบว่า ในแต่ละด้านของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ภายในของแต่ละด้านในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด คือ ด้านความยืดหยุ่นกับด้านการสร้างแรงจูงใจ ($r = .78$) คู่ที่มีความสัมพันธ์รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์กับด้านการมีวิสัยทัศน์ ($r = .76$) และด้านการแก้ปัญหา กับด้านความยืดหยุ่น ($r = .75$) ตามลำดับ และที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ด้านการแก้ปัญหา กับด้านการมีวิสัยทัศน์ ($r = .70$)

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตัวแปร	r
ด้านการแก้ปัญหา (PSA)	.60**
ด้านความยืดหยุ่น (FLX)	.51**
ด้านการสร้างแรงจูงใจ (MOT)	.50**
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (CRE)	.60**
ด้านการมีวิสัยทัศน์ (VIS)	.58**

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 9 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยด้าน ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการแก้ปัญหา ($r = .60$) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($r = .58$) ด้านความยืดหยุ่น ($r = .51$) และด้านการสร้างแรงจูงใจ ($r = .50$) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 1 ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression
Analysis) ได้ผลดังตาราง 10

ตาราง 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ร่วมกันพยากรณ์การบริหาร
หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
โดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรพยากรณ์	b	β	t
ด้านการมีวิสัยทัศน์ (VIS)	.146	.190	2.937**
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (CRE)	.205	.254	3.803**
ด้านการแก้ปัญหา (PSA)	.207	.285	4.684**
R = .660		F = 8.627**	
$R^2 = .435$		a = 1.937	

จากตาราง 10 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ ด้านการแก้ปัญหา (PSA) ($\beta = .285$) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (CRE)
($\beta = .254$) และด้านการมีวิสัยทัศน์ (VIS) ($\beta = .190$) โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกัน
พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 43.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 ทุกตัวแปร แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหาร
หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้

จากผลการวิเคราะห์ในตาราง 10 ข้างต้น สามารถนำมาเขียนในรูปของสมการพยากรณ์
ได้ 2 รูปแบบดังนี้

1) รูปของสมการคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.937 + .146^{**} (VIS) + .205^{**} (CRE) + .207^{**} (PSA)$$

2) รูปของสมการคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .190^{**} (VIS) + .254^{**} (CRE) + .285^{**} (PSA)$$

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะขออธิบายจากสมการคะแนนมาตรฐานเป็นหลัก โดยสามารถอธิบายได้ว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถทำนายได้ด้วยตัวแปรการมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถอธิบายเป็นรายตัวแปรเรียงตามขนาดอิทธิพลได้ดังนี้

ตัวแปร ด้านการแก้ปัญหา (PSA) ($\beta = .285$) อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีการแก้ปัญหาที่เพิ่มขึ้นไป 1 หน่วย จะทำให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ดีขึ้น .285 หน่วย ในทางตรงกันข้ามถ้าหากการแก้ปัญหามีการลดลง 1 หน่วย จะทำให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ลดลง .285 หน่วย เช่นกัน

ตัวแปร ด้านความคิดสร้างสรรค์ (CRE) ($\beta = .254$) อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีความคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้นไป 1 หน่วย จะทำให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ดีขึ้น .254 หน่วย ในทางตรงกันข้ามถ้าหากความคิดสร้างสรรค์มีการลดลง 1 หน่วย จะทำให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ลดลง .254 หน่วย เช่นกัน

ตัวแปร ด้านการมีวิสัยทัศน์ (VIS) ($\beta = .146$) อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีวิสัยทัศน์ที่เพิ่มขึ้นไป 1 หน่วย จะทำให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ดีขึ้น .146 หน่วย ในทางตรงกันข้ามถ้าหากการมีวิสัยทัศน์ลดลง 1 หน่วย จะทำให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ลดลง .146 หน่วย เช่นกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1
2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อย่างน้อย 1 ด้าน สามารถพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 5,057 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 361คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน แล้วนำมาทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ การแก้ปัญหา ความยืดหยุ่น การสร้างแรงจูงใจ ความคิดสร้างสรรค์ และการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งจะนำไปสู่ ความสามารถในการพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาใน 3 ด้าน คือ การจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับดูแลคุณภาพ

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรพยากรณ์ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การแก้ปัญหา
2. ความยืดหยุ่น
3. การสร้างแรงจูงใจ
4. ความคิดสร้างสรรค์
5. การมีวิสัยทัศน์

ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. การส่งเสริมสนับสนุน
3. การกำกับดูแลคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่วิจัยสร้างขึ้นเป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยอาศัยแนวคิด จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสร้างเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก การดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 27 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตนปฏิบัติงานอยู่

ตามองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 5 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มากและมากที่สุด จำนวน 30 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือ พบว่า ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็นสอดคล้องต้องกัน พบว่าข้อคำถามตอนที่ 2 การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 27 ข้อ และตอนที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำนวน 30 ข้อ ใช้ได้ทุกข้อคำถาม ในส่วนของแบบสอบถามตอนที่ 2 ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .6 – 1.0 และแบบสอบถามตอนที่ 3 ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .6 – 1.0 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประเมิน และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .99 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เท่ากับ .98 ด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับ .99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้น
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 361 ชุด พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 361 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้การคำนวณการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

5. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 5 ด้าน ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .56) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .51) และด้านการกำกับดูแลคุณภาพ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .55) ตามลำดับ

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .62) รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .59) ด้านการสร้างแรงจูงใจ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .64) ด้านการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .66) และด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .65) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการแก้ปัญหา ($r = .60$) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($r = .58$) ด้านความยืดหยุ่น ($r = .51$) และด้านการสร้างแรงจูงใจ ($r = .50$) ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 1

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ ด้านการแก้ปัญหา (PSA) ($\beta = .285$) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (CRE) ($\beta = .254$) และด้านการมีวิสัยทัศน์ (VIS) ($\beta = .190$) โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ชั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 43.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 2

การอภิปรายผลจากการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยสามารถนำมาอภิปรายตามประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การส่งเสริมสนับสนุน 3) การกำกับดูแลคุณภาพ พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน และด้านการกำกับดูแลคุณภาพ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากสถานศึกษามีความตื่นตัวกับนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน ทั้งเอกสารหลักสูตร และการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำมาเป็นกรอบทิศทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ แนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ชัดเจน และการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จได้ สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากร การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และความถนัดตรงตามสาขาวิชาเอก การสร้างบรรยากาศ และแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ ตลอดจนการพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน โดยการจัดดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียน และมีการกำกับดูแลคุณภาพ โดยการติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ส่งผลให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550: 96-97) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำรง พบว่า ระดับการปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำรง ในด้านการเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับรังสันต์ โยศรีคุณ (2556 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และด้านการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาคะแนนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ซึ่งอยู่ในด้านการกำกับดูแลคุณภาพ จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ยังมีการดำเนินงานอยู่ในระดับที่น้อยกว่าการดำเนินงานในด้านอื่นๆ ของสถานศึกษา ทั้งที่การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษานั้นเป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ปกครองและชุมชน อีกทั้งเป็นแนวทางพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน ตลอดจนความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษานั้นต้องอาศัยความเข้าใจและร่วมมือกันของบุคลากรทุกฝ่ายในเชิงบวก รวมถึงเทคนิควิธีการที่หลากหลายและทันสมัย ตลอดจนการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารอย่างเปิดกว้างในการสร้างกระบวนการนิเทศให้เป็นวัฒนธรรมอันดีในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างเป็นมิตรไมตรี แต่พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษายังไม่เป็นระบบและครบวงจร โดยมักเป็นการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน การสังเกตการณ์ในชั้นเรียนและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นการเขียนรายงานเอกสารเท่านั้น อีกทั้งการวิจัยและประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามสภาพจริงไม่สามารถนำข้อมูลการวิเคราะห์มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง นอกจากนี้ทัศนคติของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษายังเป็นกระบวนการจับผิดมากกว่ากระบวนการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้การใช้หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับชัยญ์ณภัส วิรัตน์เกษม (2554: 122) ที่ได้พบปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามทฤษฎีของครูโรงเรียนนาร่องในสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีปัญหาในระดับมากทุกข้อ อันดับแรกคือ การนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตร รองลงมาคือ การจัดทำหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร การใช้หลักสูตร การสรุปผลการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร และการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ควรปรับปรุง ด้านการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตร การจัดทำหลักสูตร และการวางแผนการใช้หลักสูตรตามลำดับ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับปัญหาที่พบ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพได้

ตามมาตรฐานของหลักสูตร และยังสอดคล้องกับจักรกฤษณ์ วงษ์วิทยานันท์ (2554: บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาในโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรณีศึกษา โรงเรียนท่าหลวงวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ขาดการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนขาดการวางแผนประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามสภาพจริงทั้งก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้ การวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนยังไม่มี การทำวิจัยหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง

2. การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การแก้ปัญหา 2) ความยืดหยุ่น 3) การสร้างแรงจูงใจ 4) ความคิดสร้างสรรค์ 5) การมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา ศิลา (2556: 103) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน เครือข่ายที่ 19 พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน อีกทั้งยังสอดคล้องกับคมสัน เทพกลาง (2554: บทคัดย่อ) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการแก้ปัญหาและด้านความยืดหยุ่น ตามลำดับ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก แผนการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่กำหนดกลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อการบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สนองต่อกฎหมายทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สร้างเจตคติที่ดีและมีความตั้งใจแน่วแน่ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมุ่งแสวงหาความรู้และยอมรับสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อที่จะเป็นหลักในการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยผู้บริหารสถานศึกษา มีการวางแผนส่งเสริมการพัฒนาและใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับฝ่ายต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนเป็นคนดี มีคุณภาพชีวิต

ที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก ทำให้ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมนึก แซ่อึ้ง (2556: ออนไลน์) ที่ศึกษารูปแบบการส่งเสริม การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน หากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้การพัฒนาและใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จได้โดยง่าย ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนา และใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นและชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาทราบถึงความต้องการของครู ซึ่งเป็นข้อคำถามในภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านความยืดหยุ่นที่ได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำกว่าในด้านอื่นๆ เช่นกัน อาจเป็นเพราะว่า ในมุมมองของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษายังให้ความสนใจกับการยอมรับฟังความคิดเห็นต่อความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนา การศึกษาน้อยกว่าการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ หรือผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูมองภาพความสำเร็จของสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่า ทั้งที่ความเป็นจริงในการปฏิบัติงานถ้าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและดูแลเอาใจใส่ในเรื่องความต้องการ ตลอดจนสร้างความสุขในการปฏิบัติงานให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ จะยิ่งส่งเสริมให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และการบริหารจัดการสถานศึกษาประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังอาจสืบเนื่องมาจากกฎระเบียบ นโยบายและแนวทางการปฏิบัติต่างๆ จากส่วนกลางที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด จึงให้ความสนใจกับความต้องการและยอมรับฟังครูและบุคลากรทางการศึกษาน้อยเกินไป ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในด้านความยืดหยุ่นของตนเองให้เพิ่มสูงขึ้น โดยการเปิดใจยอมรับและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมกับความต้องการในสถานการณ์ เป็นผู้เปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ ที่มีความแตกต่างจากตนเอง ตลอดจนมีความเข้าใจถึงความต้องการ และพร้อมช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีลักษณะเช่นนี้จะแสดงให้เห็นว่ามีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความมุ่งมั่นต่อปฏิบัติงานด้วยการใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับสเตอร์นเบิร์ก (2006: 27) พบว่า ผู้นำในสถานศึกษาจำเป็นต้องมองเห็นถึงความต้องการของบรรดาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งหลาย รวมถึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้พวกเขาได้แสดงความคิดเห็น และแสดงวิสัยทัศน์ได้อย่างเต็มที่

ในลักษณะการเพิ่มพลังอำนาจ ที่สำคัญจะต้องสามารถนำพาให้พวกเขาร่วมกันสร้างบรรยากาศที่ดีของสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์นั่นเอง

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 1 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือด้านการแก้ปัญหา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น และด้านการสร้างแรงจูงใจ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 5 ด้าน เป็นส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดและบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่กำหนดกลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย และกลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อการบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สนองต่อกฎหมายทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะขับเคลื่อนนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นแรงผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ย่อมมีความรู้ ทักษะการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ความสามารถในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยกระบวนการคิดหรือใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารศึกษาจึงมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการบริหารจัดการการศึกษาควบคู่ไปกับการสร้างวิสัยทัศน์ และแรงจูงใจร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปได้อย่างราบรื่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์ แก้วโนเมฆ (2550: 96-97) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำรง ผลการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านชีวสังคม ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหารกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำรง พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกันสูงกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ พฤติกรรมการบริหาร ความคาดหวังคุณภาพของนักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรัตน์ พงษ์มิตร (2555: 360) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศ ปัจจัย

ด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านหลักสูตร มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับมากกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ซึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงลำดับตามสัมประสิทธิ์การถดถอย ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหา ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยตัวแปรทั้ง 3 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 43.50 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550: 96-97) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 ตัว ได้แก่ พฤติกรรมการบริหาร ความคาดหวังคุณภาพของนักเรียน คุณวุฒิทางการศึกษา และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีค่าทำนายรวมร้อยละ 48.90 ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากตัวแปรทั้ง 3 ด้าน เป็นบทบาทและพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และนำสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยตัวแปรทั้ง 3 ด้าน จะช่วยผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมและลักษณะที่แสดงออกถึงความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และสังเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาอย่างมีวิสัยทัศน์ กล่าวคือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้การพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้โดยง่าย รวมถึงการมีความคิดสร้างสรรค์ในวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา จะช่วยนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายการบริหารจัดการสถานศึกษาจนความสำเร็จดังกล่าวได้ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยสะท้อนผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานโดยผ่านการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมหมาย อ่ำดอนกลอย (2556: 6) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการบริหารและจัดการการศึกษาโดยผู้บริหารต้องมีการนำการเปลี่ยนแปลง (Leading change) มีทักษะในการแก้ปัญหา (Problem solving) มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้ง ต้องเป็นผู้นำทางและเป็นผู้สนับสนุนให้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานศึกษาเกิดความตื่นตัวและพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อ

เตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 ทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิตยา กาญจนารักษ์ (2555: 2) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ปัจจัยการบริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านชุมชนและผู้ปกครอง ด้านวัสดุหลักสูตร และด้านผู้บริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ 0.074 แสดงว่าปัจจัยการบริหารด้านชุมชนและผู้ปกครอง ด้านวัสดุหลักสูตร และด้านผู้บริหาร สามารถทำนายกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้ร้อยละ 74 หากพิจารณาเพิ่มเติมจากค่าร้อยละการทำนายของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในงานวิจัยครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ค่าร้อยละการทำนายที่ได้ร้อยละ 43.50 ยังไม่ถึงร้อยละ 50 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิจัยนี้เป็นการสังเคราะห์ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จากนักวิชาการทั้งหมด 10 ท่าน โดยใช้เกณฑ์พิจารณาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แต่ละด้านด้วยความถี่ร้อยละ 50 หรือตั้งแต่ 5 ขึ้นไป จึงทำให้ยังมีตัวแปรอีกหลายตัวที่ยังไม่ได้นำมาใช้เป็นตัวแปรสำหรับการพยากรณ์ ซึ่งตัวแปรเหล่านั้นอาจจะร่วมกันพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มากขึ้น แต่ถ้าพิจารณาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น งานวิจัยของพิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550: 96-97) พบว่ามีค่าทำนายรวมร้อยละ 48.90 ก็ถือว่างานวิจัยครั้งนี้สามารถพยากรณ์ได้อยู่ในเกณฑ์ใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านนั้น ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ซึ่งอยู่ในด้านการกำกับดูแลคุณภาพ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการในการดำเนินการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในเชิงบวกต่อการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

1.2 จากการศึกษาในระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาทราบถึงความต้องการของครู ซึ่งอยู่ในด้านความยืดหยุ่น อยู่ในระดับน้อยกว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดให้มีพื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาตนเอง การปฏิบัติงานตามนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทิศทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.3 จากผลการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถพยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ จึงควรส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการแก้ปัญหา ด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยการจัดฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายการบริหารจัดการสถานศึกษาบนความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรของภาวะผู้นำอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ที่ยังไม่ถูกนำมาศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารหรือการพัฒนาหลักสูตรอื่นๆ เช่น หลักสูตรอาเซียนศึกษา หลักสูตรเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง หลักสูตรการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เป็นต้น

2.4 ควรศึกษารูปแบบอื่นๆ เช่น การศึกษาเชิงคุณภาพ หรือการศึกษาเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์แบบ Path Analysis

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษา ภาคบังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร. กรุงเทพฯ _____ . (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2553). เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตร.
- _____. (2555). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2555 – 2558. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .
- กฤติยา เห่งนาเลน. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงาน บรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนระหว่างหัวหน้าหน่วยและพยาบาลประจำการกับภาวะผู้นำ สร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา ศิลา. (2556). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). การคิดเชิงสร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.bb.go.th/information/>
- เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์. (2549). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพล ต่อภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์: ดุษฎีบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- คมกฤษ จงบุญวัฒนา. (2556). ภาวะผู้นำ (On Leadership). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- คมสัน เทพกลาง. (2554). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- คัมภีร์ แอศิริ. (2553). การศึกษาการบริหารหลักสูตรจินตคณิตของสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- จรัส อติวิทยาภรณ์. (2553). *หลักการและทฤษฎีทางการบริหาร*. สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ภาควิชาวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง
- จักรกฤษณ์ วงษ์วิทยานันท์ . (2553) . สภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา โรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนท่าหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จารินี สกุลจ้อย. (2558). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2*. วารสารวิจัยราชภัฏพรนคร สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 10(1), 45-56.
- จิตติมา วรรณศรี. (2550). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ ส่งผลต่อวิสัยทัศน์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์. กศ.ด (บริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). *เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ชนะ พงศ์สุวรรณ. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน อำเภอปากท่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 1*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผลและการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. (2551). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ทวีเดช จีwabง. (2549). *ความคิดสร้างสรรค์ศิลปะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทัศนาศวศักดิ์. (2549, มิถุนายน - ตุลาคม). *คุณลักษณะที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี*. วารสารศึกษาศาสตร์. 18(1): 45-60.
- ธัญญ์นภัส วิรัตน์เกษม. (2554). *ปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามทรรคนะของครูโรงเรียนนาร่องในสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- ธีระเดช ไหมจ้อย. (2553). แนวทางในการเสริมสร้างภาวะผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน
องค์การ บริหารส่วนตำบลเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ รป.ม
(รัฐประศาสนศาสตร์) ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ ฤกษ์เจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูป
การศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นิคม นาคอ้าย. (2549). องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์และปัจจัยที่มีอิทธิพล
ต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ด.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตยา กาญจนารักษ์. (2555). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1.
วิทยานิพนธ์. ศษ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี.
- นิพนธ์ สำแดงเดช. (2548). วิสัยทัศน์การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขต
พื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- นิติพล ภูตะโชติ. (2556). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: วี พรินท์.
- เนตรชนก วิภาตะศิลปิน. (2555). การประเมินหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจไลฟ์ โรงเรียน
ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บวร เทศารินทร์ (2560: ออนไลน์) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0
ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2558, จาก <http://drborworn.com/articleDetail.asp?id=20137>
- บังอร ไชยเผือก. (2550). การศึกษาคุณลักษณะของผู้นำแบบผู้รับใช้และบรรยากาศของ
โรงเรียนคาทอลิกสังกัดคณะภคินีพระกุมารเยซู. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัส. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วน จำกัด
เทคนิคพรินต์.
- ประภัสสร บุญมี. (2550). การพัฒนาองค์กร. พิมพ์ครั้งที่4. มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์
สารคามเปเปอร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. ฉบับปรับปรุง 2000. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

- พนัสดา อุลุชาฎะ. (2550). บทบาทการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม.ธนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พิชาภพ พันธุ์แพ. (2554). ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทักษ์ แก้วในเมฆ. (2550). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิสนุ ฟองศรี. (2549). วิจัยชั้นเรียน : หลักการและเทคนิคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: พิมพ์งาม.
- เพ็ญพร ทองคำสุก. (2553). ตัวแบบสมการโครงสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (บริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2555). หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. ชลบุรี: สำนักงานพิมพ์มนตรี.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2551). ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- รังสรรค์ โยศรีคุณ. (2556). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิช สุธารัตน์. (2547). ความคิดและความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัชรรักษ์ ประวัติพงษ์ (2558). การศึกษาปัจจัยทางชีวสังคม และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู ที่ส่งผลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิรัตน์ พงษ์มิตร. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับพิเศษ).
- วิริยะ โภคาพันธ์. (2558). การศึกษาและพัฒนาแบบทดสอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วิรุฬ เกิดภักดี. (2551). การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางขุนเทียน. สารนิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศรุดา ชัยสุวรรณ. (2552). ผู้นำการศึกษากับการพัฒนาตน พัฒนาคณ พัฒนางาน. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล เอ ก๊อปปี้.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2547). การแสวงหาและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ กรณีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริไล ใจหาญ. (2552). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. (2558). ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2558. กรุงเทพฯ: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). รายงานการสังเคราะห์การใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: กลุ่มวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานฯ. (เอกสารงานวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 10/2550)
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). ร่างกรอบทิศทางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2574. กรุงเทพฯ
- สมชัย ทองกลิ้ง. (2551). การศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย เทพแสง; และ อรจิรา เทพแสง. (2549). ผู้นำยุคใหม่: หัวใจของการปฏิรูป. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท อัลฟ่า มิเลเนียม.
- สมนึก แซ่ฮ้อ (2556: ออนไลน์) รูปแบบการส่งเสริมการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2558, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/538419>
- สมศักดิ์ กิจธนะวัฒน์. (2545). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบธุรกิจขนาดย่อมโดยใช้หลักการจัดกิจกรรมตามแนวมนุษยนิยมและการเพิ่มพลังศักยภาพตนเองของแอนโทนี ร็อบบินส์. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การศึกษานอกระบบ โรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2556). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*.
วารสารบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม –
มิถุนายน 2556.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง. (2551). *ภาวะผู้นำในการบริหารในองค์กร: แนวคิด
หลักการทฤษฎี และงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สุจิตราภรณ์ สาภาอินทร์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร
สถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารสถานศึกษา) ราชบุรี: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาดา ยอดสุรงค์. (2552). การพัฒนาแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทักษะภาษาอังกฤษ ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต 1.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) จังหวัดเลย: คณะครุศาสตร์,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สุดารัตน์ ไชยเลิศ. (2553). การสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุพรรณณี ชัยสีดา. (2553). *ผลของโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ ความคิดที่มีต่อการคิดวิเคราะห์
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแขว จังหวัดนครราชสีมา*.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2549). *บริบทกับการเลือกใช้ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและแบบ
แลกเปลี่ยน*. ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2552, จาก <http://suthep.cru.in.th/leader20.doc>.
- สุธาสินี แสงมุกดา. (2554). *การพัฒนาเครื่องมือวัดภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรภา เกตุมาลา. (2552). *การศึกษาการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ
ผู้บริหารสถานศึกษาตามแบบภาวะผู้นำในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*.
วิทยานิพนธ์. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2540). *หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

- อรชร กิตติชนม์รัช. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ
เชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา*. จ.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อนันต์ นามทองตัน. (2554). *มองทางลัดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี:
สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พบลิสซิ่ง.
- อดิศักดิ์ สิงห์สีโว. (2549). *การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องปริมาณสัมพันธ์ที่เน้นการ
พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด.
(วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (บริหารการศึกษา) ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มณี. (2543). *คิดอย่างสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ ลิตเพรส.
- อรุณ จุติผล. (2556). *การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ
โรงเรียนกวดวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช
จังหวัด นครศรีธรรมราช*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (วิทยาการจัดการ). นนทบุรี:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Allen, Wiant A and others. (2000). *Activities, Problem and of Curriculum Development*.
Accessed 7 May 2000. Retrieved February 15,2007, from : [http://Llericac.
Netlericelb/ED 132295.htm](http://Llericac.Netlericelb/ED 132295.htm).
- Ann,Teberg S and others.(2000). *Identified Professional Development Need of Teacher
in Curriculum Reform*. Accessed 7 May 2000. Retrieved February 15,2007,
from : <http://Nericac.net/eicdc/ED430976.htm>.
- Arellano; & Martin. (2004). *Creative Leadership*. Online; Retrieved May 1, 2011.
from www.metalogiaconsulting.com.
- Barling, J., Moutinho, S. & Kelloway, E.K. (2006). *Transformational Leadership and
Group Performance; The Mediating Role of Affective Commitment*. Manuscript
revised for publication, School of Business, Queen's University, Kingston,
Ontario.
- Balzac, Stephen R. (2011). *Organization Development*. New York: McGraw-Hill.
- Beauchamp, George A. (1975). *A Curriculum Theory*. 3rd.ed. Wilmette Illinois: The
Kagg Press.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3 rd ed). New Jersey: Prentice hall Inc.
- Kolb, A. and D. A Kolb. (2001). *Experiential learning theory bibliography 1971-
2001*. Boston : McBer.

- Danner, S. E. (2008). *Creative Leadership in Art Education: Perspectives of an Art Educator*. Master of Art. U.S.A: Ohio University.
- Ericsson. (2001). *Caught in the Iron Cage of Creativity*. Centre for Management and Organization, Stockholm School of Economics P.O. Box 6501, S-113 84 Sweden: Stockholm.
- Glenn, Ross J. (2000). *Curriculum Development in Junior/Community College*. "The State-of-the- Art" As view by the Acade Affairs office. (online). Assessed 7 May 2000. Retrieved February 10, 2007, from: <http://ericac.net/eircelb/ED88710.htm>.
- Good, Cater V. (1973. September). *Dictionary of Education*. New York: McGraw – Hill Book Company.
- Harris, A. (2009). Creative Leadership: developing future leaders. *Journal of Management in Education*. 23(1), 9-11.
- Hoy, W.K.; & Miskel, C.G. (2008). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. New York: McGraw-Hill.
- Ibbotson, P. & Darsq. (2008). Directing Creative: The Art and Craft of Creative Leadership. *Journal of Management and Organization*.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. E. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal Education and Psychological Measurement*. 30(3): 608-609.
- Likert, R. (1970). *New Patterns of Management*. New York: McGraw–Hill Book Company.
- Oliva, P.F. (1992). *Developing the Curriculum*. 3 rd ed. New York : Harper Collins.
- Palus, C.J.; & Horth, D.M. (2005). *The Leader's Edge: Six Creative Competencies for Navigating Complex Challenges*. San Francisco: Jossey Bass.
- Parker, J.P.; & Begnaud, L.G. (2004). *Developing Creative Leadership*. Portsmouth, NH.: Teacher Ideas Press.
- Puccio, G., Murdock, M., & Mance, M. (2011). *Creative Leadership: Skills that drive change*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Ralph. (2009). *Ethical Decisions for Socail work Practice*. United States of America: Belmont.
- Schermerhon, R. John.; and other. (2010). *Organizational Behavior*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Saylor, Galen J. and William M. Alexander. (1974). *Planning Curriculum for School*. New York : Holt Rinehart and Winston, Inc.

Sousa, D. (2003). *The Leadership brain: How to lead today's schools more effectively*.

Thousand Oaks: Sage.

Sternberg, R. J. (2006). Creating a Vision of Creativity: The First 25 Years. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. S, 1, 2-12.

Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York :
Harcourt, Brance and Wrold Inc.

UNESCO. (2000). *Strategies and Procedures in Developing and Implementing Curriculum*. Bangkok : The Unesco Regional Office for Education in Asia and Oceania.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- สำเนาหนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/143 น

วันที่ ๑๔ เมษายน 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.สมบุญ นเรศศิริรักษ์

าร เนื่องด้วย นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ศรีศิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

นผู้ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 095 947 9546

คุณ จึ่งเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชัย และขอขอบ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ศาสตราจารย์ ดร. ๑.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/ 1431

วันที่ ๒๕ เมษายน 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา

เนื่องด้วย นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ศรีศิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในเครือข่ายขอข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท. 095-947,0546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชัย และขอขอบคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6918/ 14๖๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

10

๒๖ เมษายน 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวิทยา

เนื่องด้วย นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ศรีศิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.สุปราณี ไกรวัฒนุสรณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 095 947 9546

ที่ ศธ 6918/ 143

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๖ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน หัวหน้างานพัสดุ โรงเรียนสตรีวิทยา

เนื่องด้วย นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะนชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ศรีศิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.จิราภรณ์ เทพภรณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม
ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้
นางสาวณัฏฐพร พิมพะนิตย์ และชัชวาลย์ พรหมนงษ์ ไปช่วยสงฆ์ ณ โฉกาศนี้

ขอแสดงความนับถือ

ନିମ୍ନରେ ୨-

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 095 947 9546

ที่ ศธ 6918/ 1432

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๖ เมษายน 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสรรค์

เนื่องด้วย นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ศรีศิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางสาวปรีดี ประทุมสุวรรณ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ แบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

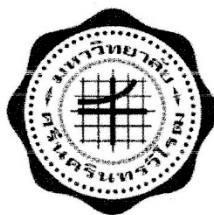
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 095 947 9546

ที่ ศธ 6918/ 1619

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๑๑ พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขออนุญาตขอความเห็นชอบข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

เนื่องด้วย นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ศรีศิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขออนุญาตขอความเห็นชอบข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดของท่าน ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2560 ถึงเดือนมิถุนายน 2560 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเลข : สอ.บ.ก.ว.ช.ล.พ.ร.ต.ร.ก.ว.ด.ด.ด.บ.ส.ด. โทรศัพท์ : 095 947 9546

ภาคผนวก ข

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ
- ตัวอย่างแบบสอบถามการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์
การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิง
สร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
- ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่
พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

2. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับสอบถามครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

3. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยให้ประเมินระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของท่าน

ตอนที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยให้ประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของท่าน

4. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ในภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด

5. หากท่านกรุณาตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริง จักเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในเชิงวิชาการ และการพัฒนาการบริหารศึกษาของประเทศเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากท่านอย่างสูงล่วงหน้า ณ โอกาสนี้ และกราบขออภัยที่ต้องรบกวนเวลาอันมีค่าของท่าน

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชะชัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

รหัสชุด.....

เรื่อง

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในวงเล็บหน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

สถานภาพของท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ (ถ้าเศษของปีมากกว่า 6 เดือนให้นับอีก 1 ปี)

() ต่ำกว่า 26 ปี

() 26-35 ปี

() 36-45 ปี

() 46-55 ปี

() 56-60 ปี

3. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี

() ปริญญาตรี

() ปริญญาโท

() ปริญญาเอก

4. ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน

() 1-4 ปี

() 5-8 ปี

() 9-12 ปี

() 13 ปีขึ้นไป

5. ประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

() มี

() ไม่มี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของท่าน ตามข้อที่กำหนด

โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อที่	การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของท่าน				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา						
1	สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
2	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
3	สถานศึกษามีการกำหนดองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างครบถ้วน					
4	สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างรายวิชาตลอดจนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้					
5	สถานศึกษามีการจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล					
6	สถานศึกษามีการนำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา					
7	สถานศึกษามีการนำเสนอระเบียบ การวัดผลประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา					
8	สถานศึกษามีการประกาศใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ					
9	สถานศึกษามีการดำเนินการ ติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย					

ข้อที่	การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของท่าน				
		5	4	3	2	1
ด้านการส่งเสริมสนับสนุน						
10	สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้อง กับหลักสูตรสถานศึกษา					
11	สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของทุกฝ่าย					
12	สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน					
13	สถานศึกษามีการจัดครูได้ตรงตามสาขาวิชาเอก					
14	สถานศึกษามีการจัดครูได้ตรงตามความสามารถและความถนัด					
15	สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา					
16	สถานศึกษาใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้บริหาร ครูผู้ปกครอง และชุมชน ในการวางแผนพัฒนา ตลอดจนตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา					
17	สถานศึกษามีการจัดระบบบริหารงานวิชาการที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร					
18	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา					
ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ						
19	สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย					
20	สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา					
21	สถานศึกษามีการประเมิน ติดตามผลหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน					

ข้อที่	การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของท่าน				
		5	4	3	2	1
ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ (ต่อ)						
22	สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน					
23	ในแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ครอบคลุมทุกด้าน					
24	สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ ทุกภาคเรียน					
25	สถานศึกษาใช้รายงานการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง					
26	สถานศึกษาจัดให้มีการวิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
27	สถานศึกษามีการติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยนำผลที่ได้รับจากการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของท่านตามข้อที่กำหนด

โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์				
		5	4	3	2	1
ด้านการแก้ปัญหา						
1	ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา					
2	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้อย่างถูกต้อง					
3	ผู้บริหารสถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ					
4	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ข้อมูลสารสนเทศมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา					
5	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสังเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหา ในสถานศึกษาได้อย่างหลากหลาย					
6	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแก้ปัญหาให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
ด้านความยืดหยุ่น						
7	ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเอง					
8	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและชุมชน					
9	ผู้บริหารสถานศึกษาให้อิสระแก่บุคลากรในการแสดง					

	ความคิดเห็น					
ข้อที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์				
		5	4	3	2	1
ด้านความยืดหยุ่น (ต่อ)						
10	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ ที่มีความแตกต่างจากตนเอง					
11	ผู้บริหารสถานศึกษาทราบถึงความต้องการของครู					
12	ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมที่จะช่วยเหลือครู					
13	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารเวลางานได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการสร้างแรงจูงใจ						
14	ผู้บริหารสถานศึกษามีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ					
15	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นให้ครูมองภาพความสำเร็จของสถานศึกษา					
16	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานให้กับครู					
17	ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการคิดในแง่บวกต่อการปฏิบัติงาน					
18	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรสร้างเป้าหมาย พันธกิจ ตลอดจนวิสัยทัศน์ร่วมกัน					
19	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเชื่อมั่นว่าปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้					
20	ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูเมื่องานสำเร็จลุล่วง					
ด้านความคิดสร้างสรรค์						
21	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถมองเห็นภาพความสัมพันธ์ของปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ					
22	ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดหรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อสนองนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา					
23	ผู้บริหารสถานศึกษามีการยอมรับและนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาพัฒนากระบวนการทำงาน					

ข้อที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์				
		5	4	3	2	1
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (ต่อ)						
24	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ได้อย่างเหมาะสม					
25	ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบบูรณาการใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการมีวิสัยทัศน์						
26	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถคาดการณ์สภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้					
27	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถมองภาพความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นในองค์กรได้					
28	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน					
29	เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาสอดคล้องกับความต้องการในอนาคต					
30	ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่พึงปรารถนาในอนาคต					

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์
การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ข้อคำถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
	2	3	4	5				
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา								
1	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	0	4	0.8	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
5	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
6	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
7	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
8	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
ด้านการส่งเสริมสนับสนุน								
10	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
11	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
12	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
13	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
14	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
15	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
16	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
17	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
18	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ								
19	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
20	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
21	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
22	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
23	1	1	1	0	0	3	0.6	คัดเลือกไว้

ตาราง (ต่อ)

ข้อคำถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ (ต่อ)								
24	1	1	1	0	0	3	0.6	คัดเลือกไว้
25	1	1	1	1	0	4	0.8	คัดเลือกไว้
26	1	1	0	0	1	3	0.6	คัดเลือกไว้
27	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
ด้านการแก้ปัญหา								
1	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
5	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
6	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
ด้านความยืดหยุ่น								
7	1	1	0	1	0	3	0.6	คัดเลือกไว้
8	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
10	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
11	1	1	1	0	0	3	0.6	คัดเลือกไว้
12	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
13	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
ด้านการสร้างแรงจูงใจ								
14	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
15	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
16	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
17	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้

ตาราง (ต่อ)

ข้อคำถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการสร้างแรงจูงใจ (ต่อ)								
18	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
19	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
20	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
ด้านความคิดสร้างสรรค์								
21	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
22	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
23	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
24	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
25	1	1	1	0	0	3	0.6	คัดเลือกไว้
ด้านการมีวิสัยทัศน์								
26	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
27	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
28	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
29	1	1	1	1	0	4	0.8	คัดเลือกไว้
30	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พยากรณ์
การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ข้อคำถาม	r	การพิจารณา
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา		
1	.47	ใช้ได้
2	.72	ใช้ได้
3	.79	ใช้ได้
4	.78	ใช้ได้
5	.38	ใช้ได้
6	.48	ใช้ได้
7	.42	ใช้ได้
8	.83	ใช้ได้
9	.83	ใช้ได้
ด้านการส่งเสริมสนับสนุน		
10	.85	ใช้ได้
11	.80	ใช้ได้
12	.68	ใช้ได้
13	.40	ใช้ได้
14	.53	ใช้ได้
15	.82	ใช้ได้
16	.81	ใช้ได้
17	.87	ใช้ได้
18	.61	ใช้ได้
ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ		
19	.81	ใช้ได้
20	.84	ใช้ได้
21	.80	ใช้ได้
22	.80	ใช้ได้
23	.85	ใช้ได้
24	.82	ใช้ได้

ตาราง (ต่อ)

ข้อคำถาม	R	การพิจารณา
ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ (ต่อ)		
25	.53	ใช้ได้
26	.65	ใช้ได้
27	.88	ใช้ได้
ด้านการแก้ปัญหา		
1	.82	ใช้ได้
2	.85	ใช้ได้
3	.78	ใช้ได้
4	.83	ใช้ได้
5	.74	ใช้ได้
6	.82	ใช้ได้
ด้านความยืดหยุ่น		
7	.72	ใช้ได้
8	.78	ใช้ได้
9	.72	ใช้ได้
10	.80	ใช้ได้
11	.84	ใช้ได้
12	.76	ใช้ได้
13	.73	ใช้ได้
ด้านการสร้างแรงจูงใจ		
14	.83	ใช้ได้
15	.88	ใช้ได้
16	.85	ใช้ได้
17	.84	ใช้ได้
18	.80	ใช้ได้
19	.86	ใช้ได้
20	.81	ใช้ได้
ด้านความคิดสร้างสรรค์		
21	.83	ใช้ได้

ตาราง (ต่อ)

ข้อคำถาม	r	การพิจารณา
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (ต่อ)		
22	.85	ใช้ได้
23	.83	ใช้ได้
24	.89	ใช้ได้
25	.88	ใช้ได้
ด้านการมีวิสัยทัศน์		
26	.85	ใช้ได้
27	.85	ใช้ได้
28	.83	ใช้ได้
29	.81	ใช้ได้
30	.84	ใช้ได้

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวณัฐกมล ลิ้มปะชะชัย
วัน เดือน ปี เกิด	25 มีนาคม 2529
สถานที่เกิด	เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	711 ซอยเทอดไท 21 ถนนเทอดไท แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10600
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสตรีวิทยา แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10200
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	ประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนนนทบุรี เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพฯ
พ.ศ. 2546	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนสตรีวิทยา เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพฯ
พ.ศ. 2547	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกสังคมศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2560	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ